

Nemzeti Közsolgálati Egyetem
Renészettudományi Kar
Renészetelméleti Kutatóműhely

Országos tudományos pályázat

Kategória: I. Főiskolások/egyetemisták

(nappali és levelező munkarendben aktív hallgatói jogviszonnal rendelkezők)

6. téma

A bűnmegelőzés leghatékonyabb eszközei hazánkban és külföldön

Készítette:

Medve Judit

NKE RTK

MA II. évfolyamos hallgató

Budapest

2014.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	3
1. Hipotézisek	5
1.1. A 'leghatékonyabb módszer' viszonylagos fogalom.....	5
1.2. A bűnmegelőzés koordinálása a rendőrség dolga.....	6
1.3. Az alkalmazhatóság záloga: az együttműködés.....	6
1.4. A hatékonyság zálogai: a szakemberek	7
2. A bűnmegelőzés eszközei	8
2.1. Jó bűnmegelőzési gyakorlatok Magyarországon.....	8
2.1.1. D.A.D.A. – A rendőrség biztonságra nevelő általános iskolai programja.....	9
2.1.2. ELLEN-SZER – A rendőrség biztonságra nevelő középiskolai programja	11
2.1.3. Bűnmegelőzési tanácsadó hálózat	13
2.1.4. Prevenációs Médiatár	14
2.1.5. SZEM – Szomszédok Egymásért Mozgalom	15
2.2. Jó bűnmegelőzési gyakorlatok külföldön	17
2.2.1. D.A.R.E. – Amerikai Egyesült Államok, Los Angeles	17
2.2.2. Élménypedagógia – Ausztria	17
2.2.3. World Cafe – Police Cafe	18
2.2.4. „Biztonságban élni” – Németország	19
2.2.5. Hatékonyság helyett károkozás – drogmentes diszkó?.....	20
2.3. Következtetések	20
3. A hatékonyság összetevői	23
3.1. Tudományos megalapozottság, részletes kidolgozottság és kiváló kivitelezés.....	23
3.2. A célcsoporthoz illő megszólítás, együttműködés.....	24
3.3. A szituációs megelőzés eszközei nem lehetnek kizárólagosak.....	24
3.4. A kommunikáció jelentősége.....	27
3.5. Konkrét ajánlás	29
4. A „leghatékonyabb” bűnmegelőzési eszköz – „Utazó vagyonvédelem”	31
4.1. Miért a vagyonvédelem?.....	31
4.2. Miért utazunk?	31
4.3. A projekt leírása.....	32
4.3.1. Előkészítés – Kommunikáció	32
4.3.2. Lebonyolítás.....	32
4.3.3. Fenntartás.....	34
5. És végül, de nem utolsósorban: Akikről ritkán esik szó...	35
Összegzés	37
Irodalomjegyzék	39
1. számú melléklet	42
2. számú melléklet	43
3. számú melléklet	44
4. számú melléklet	45

BEVEZETÉS

Maga a bűnmegelőzés, mint célzott, tudatos tevékenység, illetve a bűnmegelőzés fogalmi meghatározása nem tekint vissza évezredek múlta úgy, mint a bűnözés vagy a büntetőjogi szabályozás. A kutatások szerint a 18. században Cesare Beccaria olasz jogtudós volt az, aki először utalt egy tanulmányában arra, hogy „jobb megelőzni a bűntetteket, mint büntetni azokat”.¹

A bűnözés folyamatát befolyásoló intézményrendszer részévé a bűnmegelőzés akkor válhatott, amikor az ideológiai és politikai felfogás, illetve döntés azt lehetővé tette.

Magyarországon a bűnmegelőzés – annak ellenére, hogy a szociológia és a kriminológia tudományának képviselői már a '70-es években felhívták a figyelmet a jelentőségére – csak a rendszerváltást követően jött létre. A rendőrségen 1989-ben alakították meg a speciális tevékenység ellátására szolgáló új szervezeti egységet, a Bűnmegelőzési Osztályt. A rendőrség feladatait meghatározó szabályok – a rendőrség szolgálati szabályzata, a hatályos büntetőeljárás törvény, a nyomozati utasítás stb. – körében korábban is szerepeltek olyan előírások, melyek tartalmukban megfeleltek a prevenció ismérveinek, azonban professzionális rendészeti prevenció tevékenységről a bűnmegelőzési osztályok megalakításától lehet beszélni. Ettől kezdődően a rendőrség prevenció eszközei, módszerei folyamatosan változnak, fejlődnek.

A szakmai előrelépéssel ellentétben a rendőrség szervezetén belül a megelőzésnek – ami tulajdonképpen egy másodlagos vagy harmadlagos tevékenységi területként van jelen a rendészeti tevékenységek sorában – nincs megfelelő elismertsége, és az utóbbi néhány évben ez folyamatosan romlik. Ez a negatív folyamat a minőségre és a mennyiségre egyaránt jellemző.

Kétségtelen, hogy a jogi szabályozás és a rendőrségen belüli normaalkotás javuló tendenciát mutat ezen a területen, de a gyakorlatban ez még a szinten tartás mértékéhez sem bizonyul elegendőnek. Hiába megfelelő a normaalkotás és az országos szervezeti egységek fenntartása, ha az operatív megvalósítás feltételei nem biztosítottak. Annak ellenére sem, hogy a társadalmi igények – a közvélemény és a felmérések alapján egyaránt – kétséget kizáróan azt mutatják, hogy a rendőrségi megelőzési tevékenység a lakosság számára privilegizált helyet foglal el. A bűnmegelőzés hiteles közvetítőjeként az önkormányzatot és a civil szervezeteket, egyesületeket magasan megelőzve a rendőrség áll az első helyen. Az

---

¹ Beccaria, Cesare: A bűnökről és a büntetésekről. Országos Pedagógia Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1989., 91. o.

állampolgárok elvárják, hogy elsősorban a rendőrség járuljon hozzá a maga szakértelmével, egyedi tapasztalataival, speciális ismereteivel a bűncselekmények prevenciók konstrukciókkal történő csökkentéséhez. Többek között ez az ellentmondás indokolja a rendészeti bűnmegelőzés elemzését, vizsgálatát, s ez motiválta e tanulmány elkészítését is.

A vázolt szükségszerűsége túl a probléma aktualitását indokolja, hogy 2013. október 17-én Kormányhatározattal elfogadták az új bűnmegelőzési stratégiát.

A dolgozat célja olyan, már meglévő hazai és külföldi prevenciók eszközök számbavétele, illetve új módszerek keresése, amelyek alkalmasak arra, hogy számottevő mértékben javítsák az állampolgárok személyi és vagyonbiztonságát, ezáltal magát a közbiztonságot is.

A metódusok vizsgálatokor elsődleges szempont, hogy a tudományos eredményekre figyelemmel, de mégis az elvi síkon túl a gyakorlati alkalmazás lehetőségei terén mutassa be a leghatékonyabb bűnmegelőzési eszközöket.

1. HIPOTÉZISEK

1.1. A 'LEGHATÉKONYABB MÓDSZER' VISZONYLAGOS FOGALOM

Az első tisztázandó alapkérdés a *hatékonyság fogalma*. *Mitől hatékony egy eszköz? Melyek a hatékony eszközök? Kijelenthető-e egyáltalán, hogy valamely bűnmegelőzési eszköz(ök) a leghatékonyabb(ak)?* Feltételezésem szerint ugyanis a bűnmegelőzés eszköztárában vannak olyan konstrukciók, módszerek, projektek, melyek más, csupán hatékonyak vagy kevésbé eredményesnek nevezhető programokhoz képest sorolhatóak a leghatékonyabb kategóriába. Minden eszköz, módszer, megoldás stb. kizárólag az adott körülmények között vizsgálendő, és csak ezek figyelembevételével lehet róla kijelenteni, hogy hatékony vagy sem.

A pályázati kiírás – talán nem véletlenül – nem határozza meg a hatékonyság kritériumait. A hatékonyság, mint a ráfordítás és az elért eredmény legkedvezőbb arányának elérése, nyilvánvalóan más megközelítést és módszereket kíván, mint az az értelmezés, amelyben az anyagi ráfordítás, a humán erőforrás mértékének a lehető legalacsonyabb szinten tartása, vagy a leggyorsabb kivitelezés a releváns. *A dolgozatban hatékonyságon a kívánt irányban történő legnagyobb amplitúdójú változás elérése értendő.*

Óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy milyen szempontból vizsgáljuk a hatékonyságot. *A kormány, az érintett szakterületi intézményrendszer és a rendőrség számára hatékony az a prevenció, aminek következtében jelentősen csökken a bűncselekmények előfordulása.* A szervezetek ilyen értelemben az *eredményességre* koncentrálnak, amelyet meggyőződésük szerint az növelhet, ha az időráfordítás és/vagy a humán- és anyagi erőforrások minimalizálódnak.

A potenciális áldozat, a lakosság, a társadalom viszont akkor tekinti hatékonyak a bűnmegelőzési eszközöket, ha általuk *biztonságban élhet*, illetve növekszik a *biztonsága*, azaz egyre kisebb a valószínűsége annak, hogy bűncselekmény áldozatává válik. Hogy ennek mi az ára, az nem foglalkoztatja. Éppen ezért a biztonságért felelős intézményeknek kell mindvégig figyelemmel lenniük arra, hogy az egyéni védelem bizonyos mértéken túli alkalmazása nem cél és nem is fogadható el. Mindez ugyanis az alkotmányosan biztosított alapjog, a szabadságjog aránytalan korlátozásával járna. Azt kell megoldani, hogy a lakosság a megelőzés intézményesített eszközeinek alkalmazását (legfőképpen ide értve a rendőrség felvilágosító munkáját) tekintse megoldásnak.

1.2. A BŰNMEGELŐZÉS KOORDINÁLÁSA A RENDŐRSÉG DOLGA

A másik, amit mindjárt az elején le kell szögezni, hogy a bűnmegelőzés fogalmi köre meglehetősen tág. Régóta vita tárgya, hogy az kinek, kiknek a feladata, illetve milyen mértékű kötelezettsége van az államnak, az intézményeknek, szervezeteknek, vagy akár az egyéneknek e téren. Kié legyen a kezdeményezés, az irányítás? Feltételezésem szerint a leghatékonyabb bűnmegelőzési eszközöknek nemcsak hogy elengedhetetlen szereplője a rendőrség, de egyre több jel arra utal, hogy a rendőrségnek kell felvállalnia a szakmai koordináló szerepet. Jelen dolgozatban – a pályázati kiírásban megadott kört leszűkítve – *a rendészeti bűnmegelőzést mint a bűnmegelőzés nagy egészének csupán egyik, de meghatározó részterületét vizsgálom. A felsorolt és elemzett példákkal nemcsak azt kívánom bizonyítani, hogy a bűnmegelőzés főszereplője szükségszerűen a rendőrség, hanem hogy ez kifejezetten jól van így, s – legalábbis a közeli – jövőben is így kell maradnia.*

1.3. AZ ALKALMAZHATÓSÁG ZÁLOGA: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS

Feltételezem továbbá, hogy egy-egy módszer esetében az *alkalmazhatóság* alapkövetelmény kell, hogy legyen, különben az általam írtak elvi síkon maradnak. Ez nemcsak azért nem célja a dolgozatnak, mert az elvek megvalósulás nélkül önmagukban mit sem érnek, hanem azért is, mert húsz éve dolgozván a bűnmegelőzés mindennapi gyakorlatában, pontosan tudom, hogy minden elképzelés mércéje, hogy működtethető-e. *Az előzőekből következően az alkalmazhatóság záloga a végrehajtók és a célcsoport közötti kooperáció.* Csak a felek együttműködése által lefedett közös területen alkalmazható, működő módszerek jöhetnek szóba mint leghatékonyabbak.

A gyakorlati prevenciós tevékenységek során figyelembe kell venni, hogy a bűnmegelőzés szintjeihez, irányaihoz, valamint az egyes bűncselekményfajtákhoz kapcsolódnak olyan specifikus módszerek, melyek más kategóriában nem alkalmazhatóak. Például nyilvánvaló, hogy vannak olyan eszközök, melyek csak az elődleges prevencióban, vagy csak a kábítószer-megelőzésben, vagy csak a vagyonvédelem területén használhatóak.

1.4. A HATÉKONYSÁG ZÁLOGAI: A SZAKEMBEREK

Személyes meggyőződés, hogy a bűnmegelőzés nagyon nagy részben attól működik, hogy ezen a területen elkötelezett és felkészült szakemberek dolgoznak. Nélkülük ötletek sem születnének, vagy azokból semmi nem valósulna meg. Ők a hatékonyság zálogai. A mostoha körülmények ellenére komoly erőfeszítéseket tesznek, nem ritkán „kapcsolt” munkakörben, különösebb elismerés és külső motiváció nélkül dolgoznak, sőt, sokszor úgy, hogy még meg is nehezítik a munkájukat. Róluk is feltétlenül szó kell essék egy ilyen tárgyú dolgozatban.

2. A BŰNMEGELŐZÉS ESZKÖZEI

A bűnözés elleni küzdelem hagyományos, szigorú korlátok közé szorított eszköztárán túlnyúlnak a bűnmegelőzési eljárás módok, de a dolgozat természetesen nem zárja ki annak lehetőségét, hogy ezeken túlmenően is keresi a megújulás lehetőségeit. Arra helyezi a hangsúlyt, hogy új eszközöket találjon a kriminalitással okozott egyéni és társadalmi problémák enyhítésére, és kevésbé foglalkozik azokkal a törekvésekkel, amelyek a hagyományos büntető igazságszolgáltatás beszűkített keretein belül látják a bűnözés alakításának lehetőségét.

Kiindulópontként a bűnmegelőzés elméleti modelljét² veszem alapul, azon oknál fogva, miszerint a jelenlegi helyzetet, azaz a napjainkban használt prevenciós eszközöket nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az eredeti modellt áttekinthető formában az 1. számú melléklet táblázata tartalmazza.

2.1. JÓ BŰNMEGELŐZÉSI GYAKORLATOK MAGYARORSZÁGON

A hazánkban folyó bűnmegelőzési tevékenység megítélése ellentmondásokkal teli, szubjektív véleményeken alapuló, egyoldalú ítéleteket hangsúlyozó álláspontot képvisel. Az bizonyos, hogy a szakemberek többsége és az érintettek, azaz a célcsoport, a lakosság nagy része szükségesnek tartja a prevenciót a közbiztonság területén éppúgy, mint az egészségügyben. Az is egyértelmű, hogy rengeteg megelőzési program működik Magyarországon. De abban, hogy kinek/kiknek a feladata, és/vagy milyen hangsúlyt kell kapnia ennek a tevékenységnek, már nincs egyetértés. A Kormány azzal az aktussal, hogy Kormányhatározattal elfogadta a Nemzeti bűnmegelőzési stratégiát, kinyilvánította a tárgykör létjogosultságát. A jelenleg hatályos stratégia – számos intézmény és szervezet együttműködésének nevesítése mellett – kiemelt szerepet deklarált a rendőrségnek. (Itt meg kell jegyezni, hogy az előző stratégia inkább az önkormányzatok és civil szervezetek feladataira helyezte a hangsúlyt.)

Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy Magyarország az Európai Unió tagjaként köteles az uniós joganyag átvételére és beépítésére a magyar jogrendszerbe. A bűnmegelőzésről és az áldozatsegítésről is születtek uniós kerethatározatok, melyek alapján adott feladatok átvételése és ellátása elengedhetetlen. Ezeket az irodalomjegyzékben külön cím alatt sorolom fel.

---

² Brantingham, Paul J. and Faust, Frederic L.: A Conceptual Model of Crime Prevention, *Crime and Delinquency*, 1978., 22: 284–296. o.

Két évtizedes, rendőrként szerzett tapasztalataim alapján a rendőrségnek a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kell helyeznie a bűnmegelőzésre. Bár a rendőri vezetés elveiben, jelszavakban teljes támogatást nyújt e területnek, a gyakorlati megvalósítás során mind a létszámviszonyokban, mind a valós tevékenységekben komoly hiányok mutatkoznak.

Mindezek ellenére tény, hogy a jelenleg hazánkban működő bűnmegelőzési programok túlnyomó többségét a rendőrség működteti. Az alábbi alfejezetekben a teljesség igénye nélkül ezek közül mutatok be néhányat. A válogatás fő szempontja az volt, hogy jól lehessen demonstrálni rajtuk a hipotézisekben szereplő *hatékonyságot, alkalmazhatóságot, valamint a rendőrségi bűnmegelőzési szakemberek adott esetben több évtizedes, azaz sok tapasztalatot felmutató tevékenységét.*

2.1.1. D.A.D.A. – A rendőrség biztonságra nevelő általános iskolai programja

A Dohányzás – Alkohol – Drog – AIDS szavak kezdőbetűjéből álló D.A.D.A. a rendőrség biztonságra nevelő általános iskolai programja, a legrégebbre visszatekintő magyarországi bűnmegelőzési projekt. A szervezett iskolarendszerre épülő átfogó program célcsoportja az általános iskolás tanulók. (A magyar D.A.D.A. az USA-beli D.A.R.E. program adaptációja, amelyet részletesen be fogok mutatni a 2.2.1. számú alfejezetben.) Az elsődleges és másodlagos prevenció ismerveit egyesítő képzési, nevelési tematika egyrészt minden szempontból általános kompetenciákat közvetít, másrészt a gyermekek, mint kiemelten veszélyeztetett csoport számára nyújt releváns ismereteket. A képzési terv jól előkészített, kidolgozott, szakmailag megalapozott ismeretanyagot tartalmaz, figyelembe veszi a korosztály sajátosságait, problémáit. A képességek fejlesztésére épülő foglalkozásaival az áldozattá és elkövetővé válás megelőzését egyaránt lehetővé teszi.

A közel húsz éve folyó oktatás produktivitása mégsem éri el az elvárható mértéket. A program tipikus példa az eredményesség és hatékonyság közötti különbségre. A kitűzött céloknak, elvárásoknak megfelel, azonban – a megvalósításban jelentkező hibák, hiányosságok miatt – ezeket a célokat csupán részben éri el, tehát hatékonysága nem megfelelő. A 2. számú táblázattal szeretném alátámasztani az állításomat.

Abszolút számok			
Tanév	1994/1995.³	2005/2006.⁴	2012/2013.⁵
Települések száma	67	321	207
Iskolák száma	126	524	372
Osztályok száma	406	1 828	1 342
Tanulók száma	9 257	42 064	33 258
D.A.D.A. oktatók száma	66	322	165
Relatív számok, átlagban			
Egy D.A.D.A. oktatóra jutó települések száma	1,01	0,99	1,25
Egy D.A.D.A. oktatóra jutó iskolák száma	1,90	1,62	2,25
Egy D.A.D.A. oktatóra jutó osztályok száma	6,15	5,67	8,13
Egy D.A.D.A. oktatóra jutó tanulók száma	140	130	201

1. számú táblázat A D.A.D.A. képzés elmúlt tizennyolc tanéve számokban

Ha csak a képzések abszolút számadatainak változásaira vetünk egy pillantást, akkor is látszik, hogy az első tíz év micsoda fellendülést hozott, míg az utóbbi tíz év ahhoz képest mekkora mennyiségi visszaesést. A legfontosabb adat a D.A.D.A. oktatók száma. Ha ehhez viszonyítjuk az összes többi számot, nagyon árulkodó eredményeket kapunk. Az oktatók száma a program indulásához képest tíz év múlva 66-ról 322-re nőtt, azaz csaknem megötszöröződött, majd a második évtizedben ennek kicsivel kevesebb, mint felére esett vissza, 322-ről 165-re. Ha ebből bizonyos arányokat is kiszámolunk, akkor a képzések minőségére nézve is levonhatunk következtetéseket. A leglátványosabb emelkedés az egy D.A.D.A. oktatóra jutó tanulók átlagos számában mutatkozik. Nyilvánvaló, hogy ha kevesebb oktatóra több település/iskola/osztály és legfőképpen tanuló jut, akkor az oktatás hatékonysága csorbát szenved.

A program eredményességét részben az oktatási intézmények érdeklődése is mutatja. Az iskolák, pedagógusok többsége szívesen veszi a D.A.D.A. órák megtartását, még akkor is, ha annak minősége – ahogy az 1. számú táblázat adatainak elemzéséből egyértelműen kiderül – helyenként kívánivalót hagy maga után. Jelenleg folyik az a hatékonyságmérés, melyet az

³ Balázsfalvi Gusztávné – Rácz Ferenc: Boldog születésnapot D.A.D.A.! Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2007., 191. o.

⁴ Lásd ugyanott.

⁵ Forrás: Az ORFK adott évi adatbázisa az ORFK Bűnmegelőzési Osztály információi alapján.

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (Budapest) végez az egész ország területén. Ebből remélhetőleg hamarosan a legfrissebb eredményekről is tájékozódhatunk majd.

A D.A.D.A. oktatók számára a program indítása óta folyamatosan születnek olyan tananyagok,⁶ amelyek segítenek a foglalkozásokra való felkészülésben. D.A.D.A. oktatók csak azok a rendőrök lehetnek, akik részt vesznek egy alapképzésen, amelyet általában minden év szeptemberében 4 napon keresztül tartanak a szakma kiváló képviselői az ORFK Bűnmegelőzési Osztály szervezésében. A továbbképzések azonban nem rendszeresek. Meglepő volt számomra, hogy még csak központi nyilvántartás sem létezik arról, hányszor és pontosan mikor tartottak ilyeneket. Egyetlen egyről találtam kissé részletesebb beszámolót egy a rendészeti kommunikációs képzést elemző komoly tanulmányban.⁷

2007 januárjától májusig Siófokon és Dobogókőn szervezett az ORFK a D.A.D.A. és ELLEN-SZER oktatóknak egy továbbképzést, a „Kábítószer-fogyasztás megelőzésével kapcsolatos feladatok” elnevezésű, minisztériumi pályázati forrásból finanszírozott projekt keretében. Ennek része volt egy 6 órás kommunikációs és módszertani modul is. A képzésben közel 200 fő vett részt, ez akkor az ország összes D.A.D.A. és ELLEN-SZER oktatójának csaknem a kétharmada volt. Ez már tekintélyes létszám. A projekt olyan bűnmegelőzésben dolgozó rendőrök szakmai továbbképzését célozta meg, akik napi munkájukban közvetlenül találkoznak a kábítószerkérdéssel. A 3 napos képzés a bűnmegelőzés lehetőségeire, új módszereire koncentrálna nemcsak a résztvevők szakmai felkészítését végezte el, de mentálisan is igyekezett támogatni őket.

2.1.2. ELLEN-SZER – A rendőrség biztonságra nevelő középiskolai programja

Az ELLEN-SZER a középiskolás korosztály sajátosságait figyelembe véve kevésbé alkalmas a személyiség formálására, azonban a készségek fejlesztése és az információátadás együttes megjelenése megfelelő az áldozattá válás elkerüléséhez szükséges átfogó kompetenciák

---

⁶ Nánási Andrea: D.A.D.A. olvasókönyv – Segédanyag a D.A.D.A. program oktatásához. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 1996.; Tanári kézikönyv a D.A.D.A. általános iskolai komplex megelőzési program oktatásához. ORFK Bűnmegelőzési Osztálya D.A.D.A. csoport, Budapest, é.n. Módszertani kézikönyv D.A.D.A. programot oktató rendőrök számára Szerkesztette: Szabó Zsolt. DADA program bizottság, Budapest, é.n.; A Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja Módszertani kézikönyv. Írta és szerk.: Balázsfalvi Gusztávné, Miskolc, 2001.; Rác Ferenc: D.A.D.A. oktatók kézikönyve. A kommunikáció elmélete és gyakorlata. Drámapedagógiai módszerek az oktatásban. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 2002.; Balázsfalvi Gusztávné – Rác Ferenc: Boldog születésnapot D.A.D.A.! Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2007.; Diószegi Judit – Sövényházy Edit: D.A.D.A. Tananyag. Szerk.: Sövényházy Edit. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 2010.

⁷ Molnár Katalin: A rendészeti kommunikációs képzés jelene és jövője(?) (I. rész). Magyar Rendészet 2008/4. szám, 90–91 o.

elsajátítására. Az elsősorban primer megelőzési szinten működő eszköz a veszélyhelyzetek felismerésére, elemzésére és a döntési készség elsajátítására tanítja a középiskolásokat.

A tulajdonképpen az iskola nevelési funkcióját megerősítő, speciális szakmai ismereteket igénylő képzés univerzális célja hosszabb távú: a társadalom kiegyensúlyozott működése.

A program sajnos sok nehézséggel, akadályozó tényezővel küzd. Az oktatók hiánya mellett az iskolák szoros, szigorú órabeosztása okozza leggyakrabban az ELLEN-SZER foglalkozások elmaradását.

A D.A.D.A. képzéshez hasonlóan itt is kerestem adatokat, amelyek nemcsak a program indulása óta eltelt kilenc év mennyiségi változásait segítenek szemléltetni, de belőlük a minőség változására nézve is levonhatók a megfelelő következtetések. Lásd ehhez segítségül a 3. számú táblázatot.

Abszolút számok		
Tanév	2005/2006.⁸	2012/2013.⁹
Települések száma	26	39
Iskolák száma	26	59
Osztályok száma	30	148
Tanulók száma	892	4187
ELLEN-SZER oktatók száma	24	31
Relatív számok, átlagban		
Egy ELLEN-SZER oktatóra jutó települések száma	1,08	1,25
Egy ELLEN-SZER oktatóra jutó iskolák száma	1,08	1,90
Egy ELLEN-SZER oktatóra jutó osztályok száma	1,25	4,77
Egy ELLEN-SZER oktatóra jutó tanulók száma	37,16	135,06

2. számú táblázat Az ELLEN-SZER képzés elmúlt nyolc tanéve számokban

Ha csak az abszolút számadatokat nézzük, örömteli ténynek tűnik, hogy az ELLEN-SZER képzést igénylő települések, iskolák, osztályok és tanulók létszáma kilenc év alatt jelentősen nőtt. A tanulók száma például négy és félszeresre. Csakhogy a probléma itt is ugyanaz, mint az általános iskolában: az ELLEN-SZER oktatók száma alig változott, így az egy oktatóra jutó átlagos tanulói létszám óriási lett: 37,16-ról 135,06-ra nőtt, ami közel három és félszeres

⁸ Balázsfalvi Gusztávné – Rácz Ferenc: Boldog születésnapot D.A.D.A.! Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2007., 190. o.

⁹ Forrás: Az ORFK adott évi adatbázisa az ORFK Bünt megelőzési Osztály információi alapján.

emelkedés. Ez a minőségi oktatásra, a hatékonyságra nézve már a legkevésbé sem tekinthető örömtelinek, miközben a középiskolás korosztály egyre nagyobb veszélyeknek van kitéve. Egyre több iskolába, osztályba és tanuló közé kellene eljutniuk az oktatóknak, ami fizikai képtelenség.

Az ELLEN-SZER oktatók képzésével kapcsolatban szintén hasonlókról lehet beszámolni, mint a D.A.D.A. oktatóknál: a szakmai alapképzést évente megrendezik, de a továbbképzések ritkák és rendszertelenek¹⁰.

2.1.3. Bűnmegelőzési tanácsadó hálózat

A 2013/2014-es tanévben indult az az alapjaiban új szemléletű program, ami a középiskolákban előforduló, a pedagógusok által nem vagy csak közvetetten kezelhető problémákat a rendőrség és az iskola eddigieknél közvetlenebb együttműködésével kívánja megoldani. Szokatlan módon egy speciálisan képzett, hivatásos állományú rendőrtiszt az oktatási intézményben lát el szolgálatot. A folyamatos rendőri jelenlét több dimenzióban is hat az iskola életére. Hangsúlyozni kell, hogy nem a büntetés, a bűncselekmények felderítése nyomvonalán működik a tanácsadói hálózat, hanem a bűnmegelőzés elvei alapján és annak módszereit alkalmazva.

A cél „a tizennégy év feletti diákokat tanító oktatási intézményekben, a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása, valamint az állampolgári ismeretek körébe tartozó témafeldolgozás rendőrségi prevenciós eszközökkel történő támogatása.”¹¹

Az intenzív társadalmi változások, a fiatalok viselkedésében, szórakozási szokásaiban tapasztalható folyamatos átalakulás megkövetelte, hogy a rendőrség gyermek- és ifjúságvédelmi, valamint bűnmegelőzési tevékenysége flexibilisen alkalmazkodjon az új jelenségekhez. A köznevelésben érintett szervezetek, intézmények szoros együttműködésben kell, hogy kezeljék ezeket a problémákat. Ennek érdekében jött létre a bűnmegelőzési tanácsadói hálózat. Az eddigi tapasztalatok ugyan rendkívül rövid időt fognak át, de az iskola vezetése és a rendőri értékelés alapján, rendkívül eredményesnek, hasznosnak, szükségesnek bizonyul a bűnmegelőzési tanácsadói tevékenység. A 3. számú táblázat, tekintettel a program indítása óta eltelt rövid időre, csupán abszolút számokat mutat, összehasonlításra csak később lesz mód.

---

¹⁰ Az ezt taglaló ismertetést lásd ugyancsak itt: Molnár Katalin: A rendészeti kommunikációs képzés jelene és jövője(?) (I. rész). Magyar Rendészet 2008/4. szám, 90–91 o.

¹¹ Idézet a Papp Károly r. vezérőrnagy rendőrségi főtanácsos, országos rendőrfőkapitány által 2013. július 04-én jóváhagyott Intézkedési tervből.

Tanév	2013/2014.
Iskolák száma	194
Tanulók száma	124 621
Bűnmegelőzési szakemberek száma	99

3. számú táblázat A bűnmegelőzési tanácsadók által ellátott iskolák és tanulók számadatai¹²

2.1.4. Prevenációs Médiatár

A fenti három programhoz szorosan kapcsolható a Szegedi Rendőrkapitányság és a Szeged és Térsége Bűnmegelőzési és Közbiztonsági Tanács által 2003-ban indított, tehát több mint tízéves „Prevenációs Médiatár”. A D.A.D.A. és ELLEN-SZER órákon, illetve a bűnmegelőzési tanácsadók iskolai tevékenysége során kiválóan használható ez az eszköz. A technikai lehetőségek ma már minden iskolában rendelkezésre állnak, s az iskolai bűnmegelőzési szakembereknek jogosultságuk is van a bűnmegelőzési témájú kisfilmek használatára. Mert a Prevenációs Médiatár egy mára 67 darabból álló, és még mindig évről évre gyarapodó filmsorozat.

A bűnmegelőzésben nem lehet elégszer hangsúlyozni – és magam is osztom – azt a nézetet, hogy minden helyen és időben a leginkább odaillő megoldást kell választani, vagyis differenciálni kell a rendelkezésre álló módszereket. A médiatár mára több tucat kisfilmje igazán a bőség kosara, amiből minden felhasználó mindig az adott célközönségnek, területnek, megelőzendő bűncselekménynek legmegfelelőbb téma közül választhat. A kisfilmek sokféleségük mellett ugyanakkor egységes műfajukkal egy fajta globalitást is képviselnek. Epizódjai országszerte bárhol használhatóak, s sorozat jellegük által a folyamatos aktualizálás, használatuk által pedig a fenntarthatóság is maximálisan biztosítva van.

Minden egyes kisfilmet újabb és újabb, a médiatárhoz társuló partner finanszíroz. Ez a konstrukció azt is lehetővé teszi, hogy minden tag teljesen a magáénak tekintse a projektet, hiszen nemcsak anyagilag, de szellemileg is hozzájárult a létrejöttéhez. Az előállítás költségei ráadásul egy-egy partner számára könnyen megfizethetőek, s egyetlen epizód áráért cserébe az egész sorozathoz hozzá lehet jutni.

¹² Forrás: Az ORFK adott évi adatbázisa az ORFK Bűnmegelőzési Osztály információi alapján.

A projekt gazdái arra is ügyeltek, hogy az egységes stílus mellett a minőségbiztosítás egy másik fontos eleme is megjelenjen. Mégpedig azáltal, hogy a filmeket csak képzett bűnmegelőzési szakemberek és csak személyes tájékoztatójukhoz, oktatási tevékenységükhöz kapcsolódva használhatják. Ez biztosítja a szakszerű felhasználást és elemzést, amelyek együttesen rendkívül hatékonyak. Az összes jó minőségű iskolai bűnmegelőzési műfaj ezen alapul. A felhasználók számára a projekt felelősei módszertani továbbképzéseket is tartanak. „Ha azt szeretnénk, hogy a hatás pozitív és ideális legyen, akkor a pedagógusnak-rendőrnek elsősorban ezt a szakértő felügyeletet kell ellátnia, ezzel is biztosítva a gyermek egészségesebb személyiséggé fejlődését.”¹³

A Médiatár kisfilmjeit azonban nemcsak a fiatal korosztályokkal való munkában lehet használni. Feltétlenül szót kell ejteni az idősekről is, akik felvilágosításában szintén kitűnően használhatók a sorozat kifejezetten nekik készített epizódjai. Esetükben ugyanolyan fontos a kisfilmekkel dolgozó szakemberek módszertani felkészítése, mert nagyobb türelemmel, empátiával könnyebben meg tudják szólítani ezt a generációt. Nagyon furcsa ellentmondás – amire szintén a hosszú évek óta tartó, idősekkel folytatott bűnmegelőzési munkám világított rá –, hogy miközben a csalók, trükkös bűnelkövetők könnyen a kiszemelt időskorú áldozatok bizalmába férkőznek, addig a rendőrség segítségnyújtására ugyanők nehezebben válnak nyitottá. A felvilágosító előadások egysíkú verbalitását kitűnően megtörik, kiegészítik a mozgókép nyújtotta vizuális élmények, s így a hallgatóság nézővé válva könnyebben el tudja képzelni a veszélyes szituációkat. Az idősek körében ugyanolyan népszerűségnek örvendenek a Médiatár kisfilmjei, mint a gyerekek, fiatalok között.

2.1.5. SZEM – Szomszédok Egymásért Mozgalom

A 2.1.1. és a 2.1.4. alfejezetekben tárgyalt programok színterei kizárólag vagy legfőképpen az iskolák, ahol a bűnmegelőzési szakemberek a pedagógia módszereivel dolgoznak. A programoknak kivétel nélkül fontos eleme a személyiségfejlesztés, s gyerekekről, fiatalokról lévén szó, az ő jövőbeli attitűdjeikre és viselkedésükre kívánnak hatással lenni. A témák ennek megfelelően rendkívül szerteágazóak, az élet minden területét érintik. A most bemutatandó SZEM azonban a bűnmegelőzésnek csak egy szegmensére koncentrál, és színtere a közvetlen hétköznapi lakókörnyezet.

---

¹³ Molnár Katalin – Sövényházy Edit: „Médiakincstár” kiaknázatlanul. In: Magyar Rendészet 2006/2. szám, 174. o.

„A Szomszédok Egymásért Mozgalom olyan társadalmi bűnmegelőzési program, amelynek célja a lakóközösségekben előforduló bűncselekmények megelőzése, korlátozása, a biztonságosabb életkörülmények kialakítása.”¹⁴

A komplex program számos pozitív eleme közül nem elhanyagolható, hogy az a résztvevők életvitelét nem változtatja meg. Ennek ellenére nem kis mértékben nyújt védeltséget a bűncselekmények elkövetésével szemben. A lakosság a biztonsága érdekében nem csupán a rendőrségre vár, hanem aktív részese a saját érdekeit szolgáló bűnmegelőző munkának, és eközben a társadalom és közösség fejlesztő ereje minden tekintetben pozitív hatással van a szűkebb és tágabb környezetre egyaránt. A rendőrség – elsősorban a körzeti megbízott személyén keresztül – és a polgárőrség is aktív szereplője a mozgalomnak, de a lakosság által biztosított az állandó jelenlét, ami köztudottan a bűnözők egyik legfőbb „ellensége”. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy egyéb segítségkérő helyzetekben – mint tüzeset vagy orvosi ellátás – is hasznos ez az összefogás.

További előnye, hogy más bűnmegelőzési programokhoz képest alacsony költségigénnyel jár.

„Neighbourhood Watch – NW” elnevezéssel számos országban működik a mozgalom. 1981-ben Hollandiában vezették be először, majd 1998-ban már Svédországban, Németországban, Angliában, Franciaországban, az USA-ban és Kanadában is működött. Magyarországra egy kanadai projekt kapcsán került a mozgalom. Meg kell jegyezni, hogy Angliában az adott körzetben hatékonyságmérést végeztek, mely szerint 3 év alatt 75%-os volt az eredményesség. Nyugodtan kijelenthető, hogy a leghatékonyabb programok körébe tartozik.

Ezek az adatok, információk természetesen nem jelentik azt, hogy ahol a mozgalom elindul, ott ezekkel a paraméterekkel működik is. Sajnálatos, hogy ez idáig a kezdeményezések többsége tulajdonképpen elhalt, mert a kezdeti lépések után a fenntartáshoz szükséges intézkedések elmaradtak, azaz a megvalósításban rendszeresen, általában ugyanazon okok miatt, súlyos hibákat követtek el a koordinációért felelős személyek. Ez a feladat álláspontom szerint a körzeti megbízottra vagy egy kijelölt polgárőrre hárulna.

---

¹⁴ Szomszédok Egymásért Mozgalom – Módszertani útmutató. Kiadta a Biztonságos Magyarországért Közalapítvány, Budapest, 2002., 4. o.

2.2. JÓ BŰNMEGELŐZÉSI GYAKORLATOK KÜLFÖLDÖN

Nem kétséges, hogy Európa nyugati országaiban és Amerikában lényegesen korábban felismerték a bűnmegelőzés jelentőségét, szükségességét. A nemzetközi gyakorlat sok-sok olyan eszközt, módszert alkalmaz/alkalmazott a bűncselekmények számának csökkentése, a biztonság növelése érdekében, amelyek tulajdonképpen mintaként szolgálhatnak a hazai prevenciók számára. A jó külföldi gyakorlatok adaptálás nélküli átvétele azonban súlyos hibaként értékelendő. Az egyértelműen pozitív programok mellett a 2.2.5. alfejezetben az efféle tévutakra is szeretnék egy példát mutatni.

2.2.1. D.A.R.E. – Amerikai Egyesült Államok, Los Angeles

Az USA-ban 1982-ben a Los Angeles-i Rendőrségi Osztály (LAPD) és a L. A. Egyesült Iskolai Körzet a folyamatosan növekvő – és ezáltal egyre nagyobb veszélyt jelentő – kábítószer-fogyasztás és illegális kereskedelem visszaszorítására, kezelésére közösen kidolgozta a D.A.R.E. (Drug Abuse Resistance Education) programot.

A cél – amit ma a szakirodalom keresletcsökkentésnek nevez –, hogy a 11–12 éves iskolások heti egy alkalommal olyan oktatáson vegyenek részt, amely hatékonyan segít megelőzni a kábítószer-fogyasztóvá válásukat.

A D.A.R.E. oktatását speciálisan képzett rendőrök végzik, egyenruhában. Pályaalkalmassági és pszichológiai megfelelést követően történik a kiválasztás, ami után két évig ezt a speciális feladatot látják el a rendőrök. A program azóta számos más USA-tagállamban is működik, s hamar áterjedt Európára is. Évről évre egyre több ország vezette be, illetve adaptálta a programot. Az európai országok többsége – köztük már 1994 óta hazánk is – nem csupán a drogprevenció, hanem általában a bűnmegelőzés területére kiterjesztve működteti a programot.

A legfontosabb cél a visszautasítás technikáinak elsajátítása, a veszélyhelyzet felismerése, illetve olyan attitűd kialakítása, amely az áldozattá és az elkövetővé válás megelőzése érdekében releváns.

2.2.2. Élménypedagógia – Ausztria

Az élménypedagógia célja a fiatalok (10–18 éves korosztály) egyéniségének fejlesztése, olyan erős személyiség kialakítása, mely a bűnelkövetővé és az áldozattá válás elkerülésének

fundamentuma. A program elemeit tekintve nem igényel feltétlenül rendészeti szakembert, ennek ellenére a rendőrség támogatásával is megvalósulnak ilyen tréningek. Az interaktivitásra épülő, a társadalom által elfogadott, követendő értékrend közvetítése indirekt módon történik, ami a korosztály sajátosságai szempontjából is jelentőséggel bír. Az életkornak megfelelő kihívások, izgalmas élethelyzetek, szokatlan lehetőségek a felelősségvállalásra, a következmények, kockázatok, döntések felismerésére, illetve vállalására tanítják a résztvevőket. A feladatok megoldásai olyan közösségteremtő hatást gyakorolnak a csapat tagjaira, amely a társadalmi fejlődés, az élhető és biztonságos közösségek és környezet megteremtése szempontjából szükséges.

A résztvevők teljes személyiségét megmozgató és a csoportdinamikát is kedvezően befolyásoló tevékenységből adódóan a program befejezésekor már érezhető annak hatása, ám az igazi elérendő cél a hosszú távú fejlesztés és fenntarthatóság. Az élménypedagógiai foglalkozások rendkívül hatékonyak, de költségigényesek.

A módszer pár éve hozzánk is megérkezett. Hazai terjesztője két lelkes pedagógus: Kispéter Andrea és Sövényházy Edit, akiknek 2010-ben szakkönyvük is jelent meg a témában.¹⁵ Időről időre – ausztriai szakemberek segítségével – élménypedagógiai tréningeket is szerveznek. A legutóbbit például 2013 őszén tartották Szarvason, kifejezetten rendőrségi bűnmegelőzési szakembereknek.

2.2.3. World Cafe – Police Cafe

A prevencióban megszokott kontaktusokhoz képest más jellegű kapcsolatról szól a Police Cafe, amely az ún. World Cafe-nak, egy világszerte ismert és használt, egyszerű eljárásnak, a moderált hétköznapi konzultációnak a rendőrségi adaptációja. Az innováció eredetileg nem a prevenció, hanem az üzleti élet résztvevőit célozta meg, de a holland rendőrség remekül adaptálta a bűnmegelőzés területére. „A módszer teljes leírása az Interneten elérhető. Rendkívüli előnye, hogy maga a módszer nem kerül semmibe, nincs jogdíja. A kivitelezésnek vannak bizonyos költségei, az igények függvényében. A befektetés és a megtérülés azonban valószínűleg nem áll arányban egymással. Alkalmazásának fontos etikai kritériuma azonban, hogy értesíteni kell róla a világszervezetet. Ez is növeli az eljárás komolyságát és hitelességét.”¹⁶ A kávéházi hangulat, a nyugodt, mégis tartalmas értekezések helyszínül

---

¹⁵ Kispéter Andrea – Sövényházy Edit: Élménypedagógia – Csapatépítő játékok. Bába és Társai Kiadó, Budapest, 2008.

¹⁶ <http://www.theworldcafe.com/translations/hungariancafetogo.pdf>

szolgáló környezet biztosít sajátos helyszínt a rendőr/rendőrség, a közösségért és annak biztonságáért felelős más partnerek és a lakosság/polgárok közötti beszélgetésekre, amelyek során lehetőség nyílik az együttes gondolkodásra és ezáltal akár a problémák megoldására is.

„Különösen azért nagyszerű ez a módszer, mert a helyi kollektív bölcsességet és az együttműködést lehet működésbe hozni a problémák feltárására, elemzésére. [...] Ez nem elodázható, ám kívülről-felülről nem lehet rá megoldást adni. Különbösen is: senki sem szokott örülni, ha jön valaki, aki megmondja a tökéletes megoldást, vagy legalábbis úgy tesz, mintha tudná azt. Éppen az a lényeg, hogy nincs egyetlen recept, azt senki nem írhatja föl! A Cafe módszere azt vallja, hirdeti és bizonyítja: a megoldásokat csakis helyben, közösen lehet megalkotni! Ehhez azonban le kell ülni beszélgetni közös dolgainkról, problémáinkról.”¹⁷

A Police Cafe a hazai viszonyok között is működőképes lenne, azonban ha elhagyjuk a projekt olyan meghatározó elemeit, mint a szakszerűen moderált közös probléma-feltárás és az ezt követő kollektív megoldáskeresés, vagy akár a kulturált környezet, az eredmény kiszámíthatóan elmarad. Ezt a módszert ebben az eredeti formájában Magyarországon még semmilyen területen sem próbálták ki. Hátha az ideik, a hazai bűnmegelőzés számára sokat ígérő esztendő ebben is hoz valami újat, s miért ne éppen a rendőrségnél.

2.2.4. „Biztonságban élni” – Németország

Több mint egy évtizede – 2013-ban már 18. alkalommal – rendezik meg a bajorországi München városa, az országos és tartományi rendőrség bűnmegelőzési egységei, a Német Fórum a Bűnmegelőzésért Alapítvány és a Fehér Gyűrű Egyesület azt a rendezvényt, amelynek célkitűzése a városok és a lakóközösségek biztonságának javítása. Az átfogó programok célja – társadalmi párbeszéd útján – olyan környezet kialakítása, amelyben mindenki biztonságban érzi magát. A projekt koncepciója szerint a bűnözés visszaszorítása elsősorban a bűnmegelőzés eszközeivel történik, és kerüli a represszióval történő nyomásgyakorlást.

A prevenció számos módszerét alkalmazzák. Szerepel a palettán információs füzetek, szórólapok megjelentetése és eljuttatása a célcsoportokhoz, valamint az áldozattá válás szempontjából kiemelt kockázati csoportok elérése érdekében együttműködnek a szakellátó rendszer munkatársaival.

---

¹⁷ Gaál Gyula – Molnár Katalin: Ami elromolhat, az el is romlik? A média szerepe a biztonságos, élhető közösségek formálásában. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV., Szerk.: Gaál Gyula és Hautzinger Zoltán, Pécs, 2013., 139. o.

2.2.5. Hatékonyság helyett károkozás – drogmentes diszkó?

Németországban az 1990-es években terjedt el a drogmentes diszkók megrendezése. Erre az időszakra tehető, hogy egyre fiatalabb korosztályok (a 18 év alattiak) kezdtek eljárni olyan szórakozóhelyekre, ahol a drogfogyasztás a szórakozás részévé vált. Felmérve, hogy a tiltás nem vezethet eredményre, kidolgoztak egy projektet, ahol biztonságos, ellenőrzött körülmények között táncolhattak a fiatalok. A diszkó korábban nyitott és zárt, mint az a „nagy” szórakozóhelyekre jellemző, és a végén külön buszok vitték haza a fiúkat, lányokat.

A kezdeti sikerek után egyre több helyen, városban bevezették ezt a módszert, és később Magyarországon is kezdett elterjedni. Néhány alkalom után azonban valamennyi helyszínen hanyatlás következett be. Vagy rendkívül alacsony szintre csökkent az érdeklődés, ezáltal értelmét veszítette a rendezvény, vagy a teljes szeszital- és kábítószer-tilalom ellenére is becsempészték ezeket a szereket a diszkókba, illetve úgy érkeztek oda, hogy már előtte ilyen szereket fogyasztottak.

A drogmentes diszkók így tulajdonképpen drog-diszkókká váltak. Ez duplán veszélyt jelentett, hiszen a védettnek, biztonságosnak nevezett hely nem nyújtott biztonságot, sőt, az ott megjelenők számolhattak bizonyos veszélyekkel.

Példaértékű, hogy maguk a projekt ötletgazdái fogalmazzák meg,¹⁸ hogy az elméletben helytálló projekt a gyakorlatban nem vált be, mert a célcsoport számára nem kizárólag a táncolás, zenehallgatás jelentette a szórakozást, hanem a drogok fogyasztása is. Maguk is belátták, hogy nem a szórakozóhely az a közeg, ahol ezt a felfogást meg lehet, meg kell változtatni.

2.3. KÖVETKEZTETÉSEK

A fenti hazai és külföldi bűnmegelőzési módszerek és projektek bemutatása és elemzése, a bűnmegelőzési szakirodalom tanulmányozása, illetve a már említett saját szakmai tapasztalataim alapján körvonalazódtak bennem az alábbi következtetések.

Nem elég tudni, hogy mit kell tenni, meg is kell teremteni a megvalósításhoz a szükséges feltételeket. Egy-egy kritérium biztosítása – pl. normaalkotás, szakemberek felkészítése – még nem elegendő. Önmagában a tudományos megalapozottság, a körültekintő kidolgozás, és még

---

¹⁸ 17. Deutscher Präventionstag in München. Zwischen „Tatort Jugendzimmer“ und U-Haftvermeidung. Deutsche Polizei Nr. 6 Juni 2012, Zeitschrift der Gewerkschaft der Polizei. 32. o.

sorolhatnánk, mi minden, elégtelen a probléma kezelésére, a megoldások kivitelezéséhez szükséges hátteret is ki kell építeni.

Valamely megvalósított módszer sikertelensége önmagában sosem jelentheti azt, hogy az nem lehet hatékony. Minden esetben meg kell vizsgálni a konkrét körülményeket, amelyek közrejátszottak a sikertelenségben. Az egyes elemek minőségét is ellenőrizni kell a megvalósítás során, hiszen lehetséges, hogy az adott eszköz a leghatékonyabb az elemzések alapján, a gyakorlatban azonban olyan hibák fordulnak elő, melyek a komplex eszközrendszer eredményességét kérdőjelezik meg. Ezt láttuk a német drogmentes diszkók példáján is.

Egy-egy bűnmegelőzési eszköz akkor jó, ha megfelel a következő kritériumok mindegyikének:

- az alapvető emberi jogokat tiszteletben tartja;
- az időtényezőt figyelembe véve: folyamatos, rendszeres, hosszú távú;
- a problémát komplexitásában kezeli (feltétel: bűnmegelőzési stratégia készítése);
- meghatározza a prioritásokat;
- folyamatos monitorozás alatt áll: a hosszú távú tervet konzekvensen betartja, de szükség esetén annak átalakítására is kész (azaz flexibilis);
- deklarálja a helyi jelleget (a helyi igényre épül, és figyelembe veszi az adott környezet jellemzőit), adaptál, nem pedig kontrollálatlanul átvesz más módszereket;
- kijelöli a szakmai és koordinációs irányító személyt vagy szervezetet – „kell egy karmester”;
- együttműködő – a szakmai szervezet, a lakossági és civil szervezetek szerepvállalása partneri;
- kiemelt figyelmet fordít a kommunikációra – kizárólag a professzionális kommunikáció megengedett;
- nem az elrettentés módszerére épül, tartózkodik az ilyen elemektől, inkább felvilágosít, ismereteket közvetít, és az attitűdváltozást célozza meg.

Egy-egy konkrét megelőzési eszköz alkalmazásánál természetesen még számos feltételt nevesíthetünk, de a felsoroltak hiánya minden esetben a hatékonyság romlásához vezet. A szempontrendszer kialakításánál fegyelemmel kell lenni – az alkalmazhatóság érdekében – a jelenleg működő rendszerekre és szabályozásokra. Értelmetlen a nulláról kezdés, mindig a jelenlegi állapot kell legyen a kiindulópont, hiszen ahhoz képest akarunk változtatni, arra

lehet és kell építeni. A célcsoport jelenlegi beállítottsága, problémái, erényei vagy hiányosságai meghatározzák minden eszköz bevezethetőségét, illetve azok milyenségét.

„A bűnmegelőzésnek egyszerre kell rövid-, közép- és hosszú távon eredményt elérnie – így egyaránt feladata lehet egy bűnözési szempontból súlyosan fertőzött terület, például egy park környékének biztonságosabbá tétele, és a családon belüli erőszak visszaszorítása. Ezek a feladatok nagyon is eltérő eszközök igénybevételét követelik meg.”¹⁹

Valamennyi szakirodalom kitér a prevenció sokrétűségéből és sokszínűségéből adódó különbségek fontosságára, mi több hangsúlyozza azt.

---

¹⁹ Borbíró Andrea: Bűnmegelőzés. In: Borbíró Andrea – Kerecsi Klára (szerk.): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I. 2009., Budapest, 112. o.

3. A HATÉKONYSÁG ÖSSZETEVŐI

3.1. TUDOMÁNYOS MEGALAPOZOTTSÁG, RÉSZLETES KIDOLGOZOTTSÁG ÉS KIVÁLÓ KIVITELEZÉS

Számos magas szakmai színvonalon kidolgozott prevenciós program megfelel a kitűzött célnak, elvárásnak, ennek ellenére nem kellően hatékony, azaz nem éri el a kitűzött célt. (A 2. fejezetben felsorolt példákban is több ilyen található.)

A tudomány, az elmélet szintjén kiváló tervekben a gyakorlat terepére lépve, gyakran olyan minőségromlás következik be, amely a hatékonyságot megghiúsítja. Manapság hazánkban nem csupán magukban az eszközökben keresendő a kulcs, hanem a tervek realizálásában.

Adott esetben a projekt professzionális, mind személyi, mind a földrajzi (helyi) desztinációt tekintve adekvát, mégsem jelenthető ki, hogy a leghatékonyabb kategóriába sorolható. Az ok a kivitelezés elégtelenségében keresendő. A megvalósításhoz szükséges humánerőforrás és/vagy anyagi feltételek hiánya szinte minden esetben a kudarc egyik oka. A személyi feltételek elégtelensége mind a létszám, mind az elkötelezettség hiánya, mind a felkészültség, a professzionalizmus deficitje miatt előfordul.

Példa erre a SZEM. Ha nincs olyan aktivista, aki megfelelő szakmai felkészültséggel, munkaidőn túl „életben” tartja a mozgalmat, aki foglalkozik a tagok, az adott hely problémáival, akkor megszűnik. Az ilyen jellegű projekt fontos eleme a folytonosság. A lakosság figyelmét újra és újra fel kell hívni a cél eléréséhez szükséges teendőkre. Adott esetben az elhanyagolt lakókörnyezetet rendbe kell hozni, korszerűsíteni kell, és az ehhez szükséges pénzügyi fedezet biztosítása nélkül szintén kudarcba torkollik a mozgalom.

Fontos szabály: nem elegendő nagy hangsúlyt helyezni a program elindítására, azt követően a fenntartására is ügyelni kell!

Az 4. számú táblázatban szemléltetem, hogyan lehet egy bűnmegelőzési program hatékonyságát elemezni. A hatékonyság és a kivitelezés minőségének dimenziói mentén minden program értékelhető. Ez az analízis már láthatóan definiálja a „leghatékonyabb” fogalmát.

		HATÉKONYSÁG	
		ALACSONY	MAGAS
MEGVALÓSTÁS, KIVITELEZÉS	ALACSONY SZÍNVONALÚ	rossz program rossz megvalósítás KÁROS –TILOS!	jó program rossz megvalósítás ELFOGADHATÓ
	MAGAS SZÍNVONALÚ	elégtelen programterv jó, korrigált megvalósítás ELFOGADHATÓ	jó program jó megvalósítás LEGHATÉKONYABB

4. számú táblázat Hatékonysági analízis

3.2. A CÉLCSOPORTHOZ ILLŐ MEGSZÓLÍTÁS, EGYÜTTMŰKÖDÉS

Gyakori hiba – azaz a hatékonyságot csökkentő tényező –, hogy a prevenciók terv a célcsoport jellemzőit nem méri fel, vagy nem veszi figyelembe, csak a bűnügyi helyzetre, a megoldandó biztonsági állapotokra koncentrál. Teljesen hatástalan az a prevenció, amelyik nem veszi figyelembe a résztvevők intellektuális képességeit. A közbiztonsági állapotok viszonylatában ilyen esetben tulajdonképpen a kidolgozott program eredményes, azonban hatékony mégsem lesz, mert a kitűzött célokat nem érheti el az érintettek megfelelő aktivitása nélkül. Nem ritkán tapasztalható az érdektelenség (*pl. szülői értekezletek az iskolákban*), de a közösségi szellem vagy a bizalom is olyan feltételek, amelyek általában a projektek alapját képezik. Ezek nélkül „terméketlen talajra hullik a mag”. Előfordul, hogy személyiségfejlesztő, önismereti, önbizalmat építő vagy konfliktuskezelő tréning szükséges a tényleges bűnmegelőzési program elindításához. (*Ilyen alapokkal indul a D.A.D.A. program is.*) Tekintettel arra, hogy ezek elsősorban nem rendőri feladatok, az egyéb szakterületekkel történő kooperáció ilyen esetekben szükséges.

3.3. A SZITUÁCIÓS MEGELŐZÉS ESZKÖZEI NEM LEHETNEK KIZÁRÓLAGOSAK

A bűnmegelőzés rendszere nem lehet teljes a szituációs megelőzési eszközök nélkül, ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy túlhangsúlyozásuk komoly veszélyeket, torzulásokat idézhet elő. Az állampolgárok önvédelmi képességének növelése a közösségi felelősségvállalásban kulcsfontosságú elem, de a bűnalkalmak korlátozásával csupán rövid

távú eredmények érhetőek el. A társadalmi problémák valójában nem oldódnak meg, hanem áthelyeződnek más területre. Bizonyos helyzetekben szükséges és javasolt a szituatív eszközök alkalmazása, azonban azt minden esetben össze kell kapcsolni közösségi preventív módszerekkel is.

Egy példán keresztül bemutatva ez a következőt jelenti: A házát, lakását mindenki elláthatja hatásos védelmi rendszerek (zárak, rácsok, riasztók stb.) egész sorával – a gyakorlatban ez sokszor csak pénzhiány miatt nem valósul meg –, de az ajtón bejutni a tulajdonos is csak jelentős idő- és energiaráfordítással tud, az ablakon lévő rács pedig korlátozza a kilátást. Azaz a személy- és vagyonbiztonság szempontjából hatékony a védelem, de az állampolgár élettere jelentősen korlátozódik, mi több, a közterület biztonsága ezáltal nem javul.

Joggal várja el a társadalom – s ezt a jogi szabályozás is alátámasztja –, hogy a védett személy, illetve tárgy kisebb mértékű korlátozásnak legyen kitéve, mint az üldözendő bűncselekményt elkövetők köre. Nem lehet a védett célcsoport érdekeit aránytalanul, azaz bizonyos határon túl csökkenteni, mert az igazságtalan és a jogállamisággal, illetve az alapjogokkal, mint amilyen a személyes szabadság sérthetlensége, nem összeegyeztethető. Ebbe a trendbe illeszkedik minden olyan konstrukció, amely a bűnmegelőzés és különösen a büntető igazságszolgáltatáson kívüli megelőzés lehetőségeit biztosítja.

Az 5. számú táblázatba foglalt – más szakterületekről ismert – problématérkép segítséget nyújthat abban, hogy valamely bűnügyi, közbiztonsági problémára a lehető legadekvátabb bűnmegelőzési eszközt lehessen megtalálni. A két dimenzió, amelyek mentén az elemzés elvégzendő, az adott probléma fontossága és sürgőssége.

	fontos probléma, alapkérdés	kevésbé fontos probléma, részletkérdés
sürgős probléma	krízishelyzet azonnal cselekedni kell pl.: sorozat bűncselekmény	operatív problémák pl.: közvilágítás, graffiti
nem sürgős probléma	stratégiai problémák hosszú távú megoldás pl.: iskolai programok	taktikai problémák, ill. program pl.: SZEM

5. számú táblázat Problématérkép

Álljon itt egy kis magyarázat ahhoz, hogy a problématerképben szereplő példák milyen szempontok, jellemzők alapján kerültek az adott négyzetbe.

SZEM:

- Bűnügyileg nem fertőzött a terület, a közbiztonság megfelelő;
- hosszú távra tervezik, az elsődleges megelőzés körébe tartozik;
- a helyzet fenntartása, javítása a cél;
- a társadalmi fejlesztés, a közösségépítés, a morális értékrend emelése áll a középpontban.

Közvilágítás/graffiti:

- Még nem történt bűncselekmény, de a sötét hely a kockázatot növeli, minél tovább tart ez a helyzet, annál inkább növekszik a kockázat;
- a rendezetlen, romos, szemetes környezet rövid idő alatt garázda, jogsértő személyek gyülekezőhelyévé válik – a környék rendbe tétele megszünteti ezt a veszélyt;
- ha adott falszakaszon megjelenik egy graffiti, akkor rövid időn belül újabb és újabb festések kerülnek a falra, míg az egészet beborítják – az első rajzok eltávolítása megszünteti az eszkalálódást.

Sorozat bűncselekmény:

- Az adott környéken hasonló módszerrel, rendszeresen előforduló jogsértésre azonnal reagálni kell;
- a terület lakossága fél, az elkövetők egyre bátrabbak a „sikereik”-től, vakmerőségük a bűncselekmények súlyát is növelheti;
- a felderítői, nyomozati tevékenységhez számos adat rendelkezésre áll – a felderítés eredményességének valószínűsége jó.

Iskolai programok:

- Nem történt bűncselekmény, és nem is szeretnénk, hogy történjen;
- az iskolai oktatás része a szabálykövetésre, illetve a veszélyhelyzetek felismerésére és elkerülésére történő nevelés;
- hosszú távon, éveken át része kell, hogy legyen a pedagógiai programnak a biztonságra nevelés;
- az így kialakult készség, képesség az egész életre szóló biztonságot megalapozza.

3.4. A KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE

A bűnmegelőzés sokrétűségéből, összetettségéből következően rendkívül kevés olyan eszköz, módszer létezik, amelyik általánosan alkalmazható a prevenció során. Jellemzően megvannak az egyes részterületek speciális kellékei. A rendészeti prevenció feladatok megvalósítása során tulajdonképpen egyetlen olyan módszer létezik, amely valamennyi területen, horizontális és vertikális szegmensekben egyaránt alkalmazandó/alkalmazható, ez pedig a kommunikáció. Ennek oka egyrészt azon nyilvánvaló magyarázat, hogy a célcsoport és a szakemberek közötti kontaktus kizárólag a kommunikáció valamely formájával jöhet létre, másrészt, hogy a kommunikáció sokrétűsége lehetővé teszi az említett specifikumokhoz való idomulást. *Kijelenthető tehát, hogy a hatékony bűnmegelőzés sarkalatos eleme a jó kommunikáció.*

„A bűnmegelőzési szervezők hatékony munkavégzéséhez magas szintű szaktudásuk önmagában nem elegendő. Ahhoz, hogy partnereikben (munkatársaikban és a bűnmegelőzési munka célközönségét alkotó legkülönbözőbb társadalmi csoportok tagjaiban egyaránt) bizalmat alakítsanak ki és támogatást szerezzenek ahhoz, hogy együttműködésük tartós és sikeres legyen, a részükről alkalmazott tudatos, odafigyelő, jól megtervezett és a gyakorlatban sikeresen megvalósított kommunikáció kell. Ehhez természetesen jó kommunikációs képességekre van szükség.”²⁰ Ez az idézet egy tíz évvel ezelőtti, bűnmegelőzési szakembereknek írott kommunikációs jegyzetből származik. A 22 oldalas írás minden felől alaposan körüljárja a fenti kérdést. Sorra veszi azokat a kommunikációs eszközöket és technikákat, amelyekkel a szakemberek „minden esetben jó érzékkel tudják felmérni a munkájuk során előforduló, esetenként nagyon eltérő kommunikációs helyzeteket, és ezekhez minél tudatosabban és hatékonyabban tudnak alkalmazkodni.”

A legfontosabb, amit minden esetben szem előtt kell tartani, a célközönség, akikre maga a bűnmegelőzési munka irányul. Figyelemmel a gyakorlatban előforduló helyzetek sokféleségére, a különböző közléshelyzetekre és a hozzájuk tartozó kommunikációs stílusokra, az alkalmazható módszerekre, a megfelelő időkeretek jellegzetességeire, előnyeire és hátrányaira, a számbavételükhöz egyfajta rendszerezés szükséges.²¹ A 6. számú táblázat ezt tartalmazza. A táblázat harmadik oszlopába az azóta eltelt időszak újabb műfajait is beillesztettem.

---

²⁰ Molnár Katalin: A kommunikáció szerepe a bűnmegelőzésben. Jegyzet az RTF levelező tagozatának bűnmegelőzési szervező szakirányú továbbképzési szakán tanulók részére. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2004., 5. o.

²¹ Ugyanott 17–19. o.

Szóbeli műfajok	Írásbeli műfajok	Médiumok
előadások, bemutatók, prezentációk	ismertető, szóróanyagok, reklámok, plakátok	filmek, kisfilmek
tanórák	vázlatok, tansegédletek, tankönyvek	reklámspotok
konzultációk, beszélgetések	cikkek, tanulmányok	közösségi és tartalommegosztó oldalak
drámajátékok		színházi előadások
versenyek, vetélkedők		
tréningek		
táborok		

6. számú táblázat A bűnmegelőzésben alkalmazható kommunikációs műfajok

Fontos, hogy mindenki tisztában legyen azzal, hogy a közléshelyzetek tételes felsorolása vagy rendszerezése csupán segítség lehet az alkalmazók számára. A hangsúly azon van, hogy rendelkezünk azokkal a kompetenciákkal, amelyek az egyes kommunikációs eszközök alkalmazásához szükségesek. S hogy melyek ezek? Az említett írásból erre is egyértelmű és kimerítő választ kapunk: „Mindenkori partnerünk számára egyértelművé kell válnia, hogy értjük és megértjük az általa közölteket (információfeldolgozás, megfigyelés, empátia, tolerancia), és hogy problémáján segíteni szeretnénk és tudunk (segítő attitűd). Képesnek kell lennünk számára is érthetően megfogalmazni céljainkat, gondolatainkat (információközlés- és továbbítás). Nyilvánvalóvá kell válnia, hogy magunk is mélyen hiszünk abban, amit mondunk és teszünk (hitelesség, elhivatottság). Képeseknek kell lennünk arra, hogy ne csak felhívjuk mások figyelmét (figyelemfelkeltés, bizalomkeltés) ügyünk fontosságára, hanem meg is nyerjük őket az együttműködéshez (hatékonyság, meggyőzés, befolyásolás).”²²

A kommunikáció hatékonyságának záloga a komplexitás. Az egyes eszközök különböző szintéren, egy időben történő alkalmazása jelentősen erősítik egymást. Nem csupán az egyes elemek eredményeinek összegzése, hanem annak többszöröse lesz a hatás!

²² Ugyanott 13–14. o.

3.5. KONKRÉT AJÁNLÁS

Nem szabad megfeledkezni arról a tényről, hogy valamennyi rendőr feladata a bűncselekmények megelőzése, az áldozatok védelme. A közrendvédelmi és a bűnügyi szakterületen szolgálatot teljesítő járőrök, körzeti megbízottak, nyomozók, vizsgálók, szakmai feladataik ellátása során nem hagyhatják figyelmen kívül a prevenció szempontokat. A rendészeti bűnmegelőzésnek egy részterülete ez a típusú bűnmegelőzés, azonban a speciális megelőzési feladatokat nem járőröknek és nem nyomozóknak kell ellátniuk. Tisztában kell/kellene lennie minden vezetőnek és beosztottnak azzal, hogy ez a tevékenység nem csupán a prevenció alapja, hanem a teljes rendőri munkáé, mi több, az egész rendőrség illetve a rendőrök megítélését is meghatározza.

Az, hogy a rendőrség bűnügyi szakterületének elengedhetetlen alegysége a bűnmegelőzés, nyilvánvaló. Az viszont, hogy ez a speciális – rendkívül fiatal – részleg valaha is megkapja a rendőri szakmától azt az elismerést, amit a jelentősége indokol – jelen helyzetben – kétségesnek látszik. Miközben vitathatatlan, hogy a civil szakemberek és a legfontosabb: a lakosság megbecsülése több oldalról is igazolódik.

Az ideális helyzet – valljuk be, sőt fogadjuk is el – mindig elérendő cél marad, ezért a realitások talaján maradván, olyan programokat tervezzünk, amelyek ténylegesen megvalósíthatók. Erősen korlátozott pénzügyi támogatással, alacsony emberi erőforrás igénybevételével is kizárólag a szakmailag vállalható, megfelelő színvonalú eszközök alkalmazása engedélyezett!

Sajnálatos, hogy még mindig vannak olyan hivatásos rendőri állományú tisztek – és megdöbbenő, de ki kell mondani: vezetők is –, akik a már 10–20 évvel ezelőtt is korszerűtlennek, tudományosan megalapozatlannak ítélt eszközök alkalmazását preferálják. Adott esetben a képzett, felkészült beosztottnak adnak ilyen utasításokat. A legjobb megelőzésnek a szabadságvesztés büntetést tartják, és a fiatalokat az elrettentés horrorisztikus fokozataival kívánják helyes irányba befolyásolni.

Milyen módon kerülhető el az ilyen és ehhez hasonló, nem csupán hatástalan, hanem kifejezetten káros bűnmegelőzési eszközök alkalmazása? A szerény feltételek miatt talán mégsem a minőség, hanem a mennyiség csökkentése, ami nem ártalmas. Természetesen ebben az esetben is vannak áthághatatlan szabályok.

A bűnmegelőzés elméleti modelljében meghatározott irányokra és szintekre figyelemmel a következő területeken lehetséges és szükséges a leginkább hatásosan működni:

- A primer prevenció dimenziójában: az áldozattá válás elkerülése érdekében – az iskolákban általános önismereti, konfliktuskezelési, stressz-oldási módszerek elsajátítása, a veszélyhelyzetek felismerésére való felkészítés – a kiskorúak számára a megfelelő attitűd, személyiség kialakítása. Ez hosszú távú – egy életre szóló – felkészítés. Ez nem elsősorban rendőri feladat, annak ellenére, hogy a megelőzés fundamentuma, és így pl. a D.A.D.A. program része.
- Szintén a primer prevenció dimenziójában: a lakosság teljes spektrumának (nem kiemelt kockázatú csoportok, potenciális áldozatok) tájékoztatása – rendőri, elsősorban bűnmegelőzési szakember feladata.
- A terciér prevenció dimenziójában: a büntetés-végrehajtási intézetekben szabadságvesztés büntetésüket töltő elítéltek (különösen az erőszakos, személy elleni bűncselekmények, illetve a családon belüli erőszak körébe tartozó cselekmények elkövetői) részére kötelezővé tenni (ideális esetben mellékbüntetésként kiszabni – ami jelen törvényi szabályozásban nem lehetséges) személyiségfejlesztő tréningen való részvételt (agresszió-, konfliktus-, stressz-kezelés) – szintén nem rendőri feladat.

Akkor nevezhető egy bűnmegelőzési módszer hatékonynak, ha az alább felsorolt kritériumok közül legalább hat teljesül:

- tartalmaz fizikai/tárgyi védelmi, biztonsági elemet (rács, lakat, zár, riasztóberendezés stb.), illetve annak ajánlását;
- figyelembe veszi az aktuális közbiztonsági helyzetet;
- a kommunikáció több formáját alkalmazza (szóbeli, írásbeli, globális és helyi, egyéni és csoportos);
- ismétlődő, rendszeres, visszatérő;
- a célnak adekvát szemléletmód, készség, attitűd kialakulására törekszik, nem csupán az információközvetítésre;
- több oldalról közelíti meg a problémát, és különböző megoldási lehetőségeket mutat be;
- figyelembe veszi a célcsoport intellektuális képességeit, igényeit;
- professzionalitás jellemzi, a célközönség számára hiteles személy közvetíti az információt;
- több dimenziós együttműködésen alapul (potenciális áldozat – megelőzési szakember, potenciális áldozat – potenciális áldozat, valamennyi érintett szervezet között).

A felsorolt szempontok azok, amelyek alapvetően meghatározzák a módszer hatékonyságát, azaz nem pótolhatóak, csak bővíthetőek.

4. A „LEGHATÉKONYABB” BŰNMEGELŐZÉSI ESZKÖZ – „UTAZÓ VAGYONVÉDELEM”

Az eddigiekben bemutatott projektekből és azok elemzéséből levont következtetések kellően megalapoznak egy konkrét – ugyanakkor számos más helyen, településen – megvalósítható programot. A következőkben bemutatok egy, a leghatékonyabb kategóriába sorolható bűnmegelőzési módszert. A program kidolgozása megtörtént, de a megvalósítás még várat magára, azaz gyakorlati tapasztalatok még nincsenek. Az „*Utazó vagyonvédelem*” elnevezésű projekt a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács által a megyei bűnmegelőzési egységek számára 2014-ben kiírt meghívásos pályázatra készül, s hamarosan benyújtja a Nógrád Megyei Rendőr-főkapitányság.

A konkrét bűnmegelőzési terven keresztül egyrészt a felvázolt hipotéziseket kívánom bizonyítani, másrészt egy olyan módszertani segítséget kínálok a leghatékonyabb eszközt kereső kollégáknak, amelyet kiindulópontként lehet használni bármely területen és célközönségnél, nyilván a helyi sajátosságokat messzemenően figyelembe véve.

4.1. MIÉRT A VAGYONVÉDELEM?

Minden megelőzési program kezdő lépése a helyzetfelmérés. Általánosan ismert tény, hogy a regisztrált bűncselekmények számának 60–70%-a évek óta a vagyon elleni bűncselekmények köréből kerül ki. Ezen belül leggyakoribbak a betöréses és az alkalmi lopások. Ezek az adatok determinálják, hogy a megelőzés kiemelkedően kezelje ezt a bűncselekményi kategóriát. De ez csak a kiindulópont, amire minden más programelem felfűzhető.

4.2. MIÉRT UTAZUNK?

A megye hat kapitányságának illetékességi területéhez tartozó két-két olyan települést választottunk színhelyül, ahol a megelőzést a közbiztonsági és bűnügyi helyzet leginkább indokolja. Ezek között utazik majd a bűnmegelőzők „társulata”. Hogy emellett a vándorlás mellett döntöttünk, abban fontos szempont volt, hogy a községek, falvak, kisebb települések lakói jellemzően nem utaznak el a nagyobb városokba, hogy ott bűnmegelőzési előadásokon, például vagyonvédelmi tanácsadáson vegyenek részt. Ha meg akarjuk szólítani őket, nekünk kell a lakóhelyükre menni.

4.3. A PROJEKT LEÍRÁSA

A projekt két fő szakaszra osztható: az első szakaszban egy kampányszerű bevezetés, „alapozás” zajlik, a második szakasz pedig maga a fenntartás. A nyitó kampány a kiválasztott településeken minimum 5 napig intenzív programokkal lesz jelen.

A prevenciók terv kidolgozásánál a következő általános szempontokat kell figyelembe venni:

- a célcsoport sajátosságai (életkor, szociális helyzet, intellektuális képességek);
- az elkövetési körülmények jellemzői (hely, idő, módszer);
- a lakókörnyezet specifikumai (kertes házak, emeletes épületek);
- a megelőzési tevékenységbe bevonható együttműködő partnerek (polgárőrség, szociális munkások);
- rendelkezésre álló erőforrások (humán erőforrás, anyagi feltételek megléte).

4.3.1. Előkészítés – Kommunikáció

Előzetesen a bűnmegelőzési projekt céljáról és programjáról

- a helyileg szokásos módon (pl.: hangosbemondón keresztül, hirdetőtáblákon, faluújságokban);
- plakátokon (közintézményeknél, üzleteknél, buszmegállóknál) és
- szórólapok útján tájékoztatjuk a lakosság széles rétegeit.

4.3.2. Lebonyolítás

1. nap

Vagyonvédelmi eszközök kiállítása; könnyen mozgatható, szállítható, eredeti vagyonvédelmi mechanikus és elektronikus szerkezetek bemutatása. (Pl.: biztonsági zárok, rácsok, lakatok, riasztóberendezések, mozgásérzékelők.) A szerkezetek használatához szakember ad tanácsokat, tájékoztatást.

A kiállítás látogatói egy név nélküli kérdőívet töltenek ki, mely a saját biztonságukra, értéktárgyaik, ingatlanuk védelmére vonatkozik, és ezt a helyszínen lévő bűnmegelőzési szakemberrel közösen kiértékelik. Kitölthetnek továbbá egy bűnmegelőzési tesztet. A legjobb eredményt elérők vagyonvédelmi eszközöket (kerékpárlakat, biztonsági zár) kapnak ajándékba. Fontos, hogy az eszközöket nemcsak egyszerűen kiállítjuk, hanem a bemutató és

egyéni tanácsadás segítségével tesszük komplexsége a felvilágosító munkát. A kiállítás a település központjában – kultúrotthonban vagy iskolában – folyamatosan megtekinthető a kampány mind az 5 napján át.

2. nap

- Tájékoztató a szociális szférában dolgozó, segítő szakemberek részére (védőnő, házi orvos, szociális munkás, családsegítő stb.).
- Bűnmegelőzési tájékoztató előadás a felnőtt korú lakosok részére.
- Bűnmegelőzési tájékoztató előadás az óvodás gyerekek szülei részére.
- Előadás (osztályfőnöki órák keretében) az általános iskolában diákok részére.

3. nap

- Bábélelés az óvodások számára – korosztálynak megfelelő veszélyhelyzetek eljátszása, elemzése – a későbbiekben az óvodapedagógusok többször újra felidéznek a történeteket.
- Bűnmegelőzési tájékoztató előadás pedagógusok részére.
- Bűnmegelőzési tájékoztató szülők részére (ún. összevont szülői értekezlet).
- Előadás (osztályfőnöki órák keretében) az általános iskolában diákok részére.

4. nap

- Előadás a nyugdíjasoknak (nyugdíjas klubban vagy idősek napközis otthonában).
- Igény szerint egyéni tanácsadás.
- Meg kell jegyezni, hogy a szociális munkásoknak szóló tájékoztatás az időskorúak védelmét célozza; a felnőtt lakosság és az iskoláskorúak tájékoztatóinak hangsúlyos része az időskorúak ez irányú segítése is, a rossz szokások megváltoztatásához szükséges ismétlődő, rendszeres figyelemfelhívás.
- Előadás (osztályfőnöki órák keretében) az általános iskolában diákok részére.

5. nap

„Kampányzáró program.” Bűnmegelőzési vetélkedő: A korábbi napokon a vagyonvédelmi és bűnmegelőzési tesztek legjobb húsz kitöltője közül 4 vagy 5 fős csapatokat alkotunk, idős, felnőtt és gyermekkorú tagokkal (lehetnek családi csapatok, vagy pl. egy utcában lakók). A győztes csapat vesz majd részt a megyei – települések közötti – vetélkedőn.

4.3.3. Fenntartás

- Az óvodapedagógus, az iskola pedagógusa (osztályfőnökök) részt vesznek a bűnmegelőzési tájékoztatókon, így a mindennapi foglalkozások során az ott elhangzottakat bármilyen eseményhez kapcsolva felidézhetik, ismételhetik.
- Az óvodában a körzeti megbízott tart foglalkozást.
- A szociális munkások az idősek látogatásánál felidéznek a bűnmegelőzési tanácsokat.
- Szórólapokon bűnmegelőzési tanácsokkal látjuk el a lakosságot egy héttel a kampányzáró után.
- Egy ún. zsebleltár készítéséhez szükséges tájékoztató füzetet, mintát juttatunk el a lakossághoz, két héttel a kampányzáró után.
- Körülbelül fél évvel később SZEM mozgalmat indítunk (tájékoztató-meghívót küldünk, alakuló ülést szervezünk).
- A helyi újságban rendszeres bűnmegelőzési tanácsokat jelentetünk meg.
- Az iskola rendőre rendszeresen ellátogat az iskolába, tájékoztatót tart az aktuális problémák kezelési lehetőségeiről.
- Megyei bűnmegelőzési vetélkedőt rendezünk a falvak csapatai között, ahol a nyertesek biztonsági eszközöket kapnak.

5. ÉS VÉGÜL, DE NEM UTOLSÓSORBAN: AKIKRŐL RITKÁN ESIK SZÓ...

Az egész dolgozatban a bűnmegelőzés módszereiről volt szó, s a sorok mögött mindvégig szerényen meghúzódtak azok, akik ezeket a módszereket kidolgozzák, alkalmazzák: a bűnmegelőzési szakemberek. Mivel döntően rendőrségi prevenciós módszerekről beszéltünk, ők a bűnmegelőző rendőrök. Szinte valamennyi program ismertetésekor így vagy úgy érintettem a szakemberek speciális ismereteit, készségeit, elkötelezettségét, felkészültségét, vagy éppen felkészítését, képzését. Itt azonban még egy nagyon fontos kitérőt szeretnék tenni, ami a saját – érthető – érzelmi elfogultságom mellett a számok nyelvén is igazolja őket.

Sok kolléga több évtizede dolgozik, egyre nehezedő körülmények közepette, akkor is, ha a rendőrségen belül sokak szerint ez a szakterület inkább tartozik a megtűrt, mint a támogatott kategóriába. Még mindig sokan hangoztatják azt az ellenérvet, hogy a bűnmegelőzés eredményessége nem mutatható ki semmilyen statisztikából, hiszen azokat a bűncselekményeket, amelyek nem történtek meg, sosem lehet megszámolni. Mint ahogy azt sem lehet kimutatni, hogy miért nem történtek meg. Csakhogy ez az utóbbi időszakban egy nagyon látványos adattal is megcáfolható. Ideje lenne meglátni ezt a tényt. Miről is van szó?

A tapasztalat, az empíria szintjén számos elemzést végeztem, most nézzük meg, mit mutatnak a statisztikai adatok.²³ Magyarország lakónépessége évről évre csökken, kivéve az időskorúak (a 60 év felettiek) számát. Ugyanakkor az idős sértettek száma csökken. Nem furcsa ez? Egyáltalán nem, ha tudjuk, hogy az utóbbi időben több belső norma is szabályozza az időskorúak kiemelt védelmével kapcsolatos rendőri intézkedéseket. Ebből nyugodtan levonhatjuk azt a következtetést, hogy a kifejezetten őket a fókuszba helyező bűnmegelőzési programok bizony hatékonyak! S mindez mit igazol, ha nem a bűnmegelőzés és szükségszerűen az azt végzők tevékenységének eredményességét? Természetesen nem elvitatva a közrendvédelem és a bűnügy munkájának szükségességét és eredményességét.

Számszerűen jól látszik, hogy a lakónépesség felnőtt korosztályai sérelmére követik el a legtöbb bűncselekményt. Miközben az idősek és a gyermek- és fiatakorúak – a kiemelt kockázati csoportba tartozók – védelmére odafigyelünk, sajnos kevesebb hangsúlyt helyezünk a felnőtt korosztályra. Meg kell kérdeznünk: biztos, hogy jó az a koncepció, hogy csak a legelesettebbeken akarunk segíteni? Érzelmek erre sarkallnak, de a számok tükrében azt kell mondani, hogy jó lenne a racionalitásnak is teret engedni, s bizony a felnőtteket is

---

²³ Lásd a 2., 3. és 4. számú mellékletekben szereplő diagramokat és táblázatokat.

módszeresen megcélózni a bűnmegelőzési programokkal. Pontosan ezt kísérli meg a dolgozat 4. fejezetében részletesen ismertetett Nógrád megyei „Utazó vagyonvédelem” című projekt.

Álljon itt végezetül egy idézet, amelyet a szakembereket oktató tréner megfigyelései között olvashatunk. : „[...] A bűnmegelőzésben dolgozó kollégák motiváltsága az átlagos rendőri munkát végzők között még mindig kimagasló. Ez kifejezetten jó érzéssel tölti el az embert, főleg, ha arra gondolunk, mennyire fontos a pozitív érzelmi azonosulással kifejezhető hitelesség ahhoz, hogy ezt a tevékenységet valaki igazán eredményesen végezhesse. Nemcsak az áldozatokkal, de a potenciális veszélyben lévőkkel, köztük is elsősorban a gyerekekkel, fiatalokkal nap mint nap találkozó rendőrök körében van erre nagy szükség. Az egyik legfontosabb erejük talán éppen példamutató szerepükben rejlik.”²⁴

---

²⁴ Molnár Katalin: A rendészeti kommunikációs képzés jelene és jövője(?) (I. rész). Magyar Rendészet 2008/4. szám, 91 o.

ÖSSZEKÉZÉS

A hatékonyság mérésére évtizedek óta egzakt módszerek léteznek, s a bűnmegelőzést érintően is folynak ilyen kutatások. Mint említettem, a D.A.D.A. program hatékonyságmérése jelenleg zajlik, s az OKRI elismert szakemberei²⁵ 2000-ben egy éven át tartó felméréssel, számos munkatárs és érintett közreműködésével végeztek a főváros kerületeiben a bűnmegelőzés hatékonyságát mérő vizsgálatot. Álláspontom szerint az ott tett megállapítások megkérdőjelezhetetlenek.

A dolgozatban a leghatékonyabb bűnmegelőzési eszközök kiválasztására ilyen professzionális felmérési adatokat nem alkalmaztam, de szakmai tapasztalataimat, naprakész ismereteimet felhasználtam. Vállalván a tudósok és a tudomány iránti elfogultságot is, az eredmény kétségtelen: „A bűnözés helyi jellegzetességei ugyanis csak a helyi társadalmi-gazdasági információk ismeretében értékelhetők, és nem önmagukban.”²⁶

A rendőr szolgálatellátása során leggyakrabban nem a bűnmegelőzési szempontok mentén intézkedik. Feljeleníti vagy megbírságolja a szabálysértőket, előállítja a bűncselekmények elkövetőit, kihallgatja a gyanúsítottakat. Más szóval negatív események szereplője, mi több irányítója. A bűnmegelőzés szerepében azonban a rendőr a segítség, és nem a büntetés megtestesítője. A rendészettudomány az ilyen típusú kontaktust a közösségi rendészet egyik alapelemeként definiálja.

„A közösségi rendőrség (community policing) legalapvetőbb funkciója a biztonság feletti őrködés. A közbiztonságot fenyegető veszélyek azonosítása érdekében állandó párbeszédet kell folytatni a közösséggel. Kooperációra van szükség a közbiztonságért felelős más szervezetekkel, a biztonság maga is kooperációs termék.”²⁷

Tekintettel arra, hogy a közösségi rendőrség létrejött hazánkban még várat magára, a rendészeti bűnmegelőzés a jelenlegi centralizált, vertikális vezetési rendszerben az előfutár szerepét tölti be.

Az együttműködés jelenleg egészen mást jelent a bűnügyi és közrendvédelmi rendőrök és a lakosság között, mint a bűnmegelőző rendőrök és a lakosság között. *Míg az első esetben a rendőrség dominanciája a meghatározó, a második kontaktus a mellérendeltség, a kompromisszum, a problémamegoldás kölcsönhatásában zajlik.*

²⁵ Kerezsi Klára – Finszter Géza – Kó József – Gosztonyi Géza: A területi bűnmegelőzés lehetőségei Budapest V., IX. és XXII. kerületében, Kriminológiai Tanulmányok XXXVIII. k., Országos Kriminológiai Intézet. 2001, Budapest, 112–180. o.

²⁶ Lásd ugyanott 180. o.

²⁷ Finszter Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai, Finszter Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. RTF Alkotmányjogi és Közigazgatásjogi Tanszék, Budapest, 2008., 78. o.

Amikor majd a rendőrség egészét az ilyen típusú kommunikáció jellemzi, a jelenleginél sokkal kisebb szerepük lesz a prevenciós rendőröknek. Az állampolgárokkal kialakított más minőségű kapcsolat következményeként a prevenciós programok koordinálása is a civil szervezetek kezébe kerülhet. Ebben a helyzetben helyénvaló lesz annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy valóban a rendőrség feladata-e a bűnmegelőzés. *Jelenleg azonban a rendőrség közreműködése, koordinálása nélkül a bűnmegelőzés szinte észrevétlen lenne, azaz rövid időn belül mindenki érezné azokat a negatív hatásokat, amelyek a rendőrség prevencióból való kilépése nyomán alakulnának ki.*

Ha az évek, sőt évtizedek óta működő programokat elhelyezzük a hatékonyság rendszerében, hogyan kerülhetne be a leghatékonyabb kategóriába például a D.A.D.A. vagy az ELLEN-SZER, miközben az egy oktatóra jutó tanulók száma drasztikusan emelkedik? Az elfogadható kategóriából hogyan kerülhetne át a program a kiválók közé a folyamatosan romló feltételek mellett, szakmai, anyagi és erkölcsi támogatás nélkül? A látványos eredmények elmaradásából azonban arra a következtetésre jutni, hogy az intézményt meg kell szüntetni, tévedés vagy súlyos hiba. Megfelelő működési feltételek biztosítása mellett valószínűsíthetően nagyon hatékonyan működne, mint ahogy azt a példák is igazolják.

IRODALOMJEGYZÉK

- A Rendőrség Biztonságra Nevelő Iskolai Programja. Módszertani kézikönyv.* Írta és szerkesztette: Balázsfalvi Gusztávné, Miskolc, 2001.
- A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája.* A 115/2003. (X. 28.) OGY. határozattal elfogadva
- Balázsfalvi Gusztávné – Rácz Ferenc:** Boldog születésnapot D.A.D.A.! Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2007.
- Balázsfalvi Gusztávné – Rácz Ferenc:** Boldog születésnapot D.A.D.A.! Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2007.
- Beccaria, Cesare:** A bűnökről és a büntetésekről. Országos Pedagógia Könyvtár és Múzeum, Budapest, 1989.
- Borbíró Andrea – Kerecsi Klára** (szerk.): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve – 2009 I. ISBN: 978-963-88445-0-7 Ö és ISBN: 978-963-88445-1-4
- Brantingham, Paul J. and Faust Frederic L.:** A Conceptual Model of Crime Prevention, Crime and Delinquency, 1978., 22: 284–296. o.
- Bűnözés Magyarországon.* Magyar Tudomány, 2001/8.
- Csányi Klára** (szerk.): Áldozatvédelem – Szakkönyv a bűncselekmények áldozataival foglalkozók számára. BM Kiadó, Budapest, 1999.
- Diószegi Judit – Sövényházy Edit:** D.A.D.A. Tananyag. Szerk.: Sövényházy Edit. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 2010.
- Finszter Géza:** A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. RTF Alkotmányjogi és Közigazgatásjogi Tanszék, Budapest, 2008.
- Gaál Gyula – Molnár Katalin:** Ami elromolhat, az el is romlik? A média szerepe a biztonságos, élhető közösségek formálásában. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV., Szerk.: Gaál Gyula és Hautzinger Zoltán, Pécs, 2013., 131–140. o.
- Gönczöl Katalin:** Büntetőpolitika, bűnmegelőzés. Tanulmánygyűjtemény a szociális szakképzés számára. Budapest, 1994.
- Gratzer Gábor – Szabó Henrik – Sövényházy Edit:** Megóv-lak. Bűnmegelőzési jó tanácsok fiataloknak, felnőtteknek. Korona Kiadó, Budapest, 2010.
- Kerecsi Klára:** Közösség és bűnmegelőzés: közösségi bűnmegelőzés. Magyar Tudomány, 2001/8., 929–946. o.

Kerezi Klára – Finszter Géza – Kó József – Gosztonyi Géza: A területi bűnmegelőzés lehetőségei Budapest V., IX. és XXII. kerületében, Kriminológiai Tanulmányok XXXVIII. k., Országos Kriminológiai Intézet. 2001, Budapest, 112–180. o.

Módszertani kézikönyv D.A.D.A. programot oktató rendőrök számára. Szerkesztette: Szabó Zsolt. D.A.D.A. program bizottság, Budapest, é.n.

Molnár Katalin – Sövényházy Edit: „Médiakincstár” kiaknázatlanul. In: Magyar Rendészet 2006/2. szám, 171–87. o.

Molnár Katalin: Kommunikáció a rendvédelmi munkában, Jegyzet a Rendőrtiszti Főiskola hallgatói számára, Budapest, 2001.

Molnár Katalin: Kommunikáció a rendvédelmi szervek munkájában – különös tekintettel a bűnmegelőzésre. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2004.

Nánási Andrea: D.A.D.A. olvasókönyv – Segédanyag a D.A.D.A. program oktatásához. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 1996.

Nemzeti bűnmegelőzési stratégia (2013-2023). A 1744/2013.(X.17.) kormányhatározattal elfogadva

Rácz Ferenc: D.A.D.A. oktatók kézikönyve. A kommunikáció elmélete és gyakorlata. Drámapedagógiai módszerek az oktatásban. ORFK Bűnmegelőzési Osztály, Budapest, 2002.

Szabó Henrik (szerk.): A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata. Főiskolai jegyzet. Budapest, 2008.

Tanári kézikönyv a D.A.D.A. általános iskolai komplex megelőzési program oktatásához. ORFK Bűnmegelőzési Osztálya D.A.D.A. csoport, Budapest, é.n.

17. *Deutscher Präventionstag in München.* Zwischen „Tatort Jugendzimmer“ und U-Haftvermeidung. Deutsche Polizei Nr. 6 Juni 2012, Zeitschrift der Gewerkschaft der Polizei. 32. o.

Vonatkozó jogszabályok

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

64/2007. (OT 34.) ORFK utasítás a Rendőrség ifjúságvédelmi iskolai programjainak (D.A.D.A. és ELLEN-SZER) egységes végrehajtásáról

20/2010. (OT 10.) ORFK utasítás a Rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről

1087/2011. (IV. 12.) kormányhatározat Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsról

30/2011. (IX.22.) BM. rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról

2/2013. (I. 31.) ORFK utasítás az rendőrség áldozatsegítő feladatairól

Európai uniós szerződések, kerethatározatok, határozatok, irányelvek és ajánlások

Az EU Tanács 2001/220/IB kerethatározata a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról

Az EU Tanács 2004/80/EK irányelve a bűncselekmények áldozatainak kompenzációjáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európa Tanács bűnözéssel foglalkozó miniszteri bizottsága (CDPC) 19. számú ajánlása a bűnmegelőzés szervezetéről (1987)

Az Európa Tanács bűnözéssel foglalkozó miniszteri bizottsága (CDPC) 20. számú ajánlás a fiatalkori bűnözésre való társadalmi reakcióról (1987)

Az Európa Tanács bűnözéssel foglalkozó miniszteri bizottsága (CDPC) 21. számú ajánlás a sértettek segítéséről és a sértetté válás megelőzéséről (1987),

Az Európa Tanács bűnözéssel foglalkozó miniszteri bizottsága (CDPC) 20. számú ajánlás a korai pszichoszociális intervenció szerepéről a bűnözővé válás megelőzésében (2000).

Amszterdami Szerződés (1999.)

Az EU Tanácsa 2001. május 28-án elfogadott 2001/427/JHA számú határozata az Európai Bűnmegelőzési Hálózat felállításáról

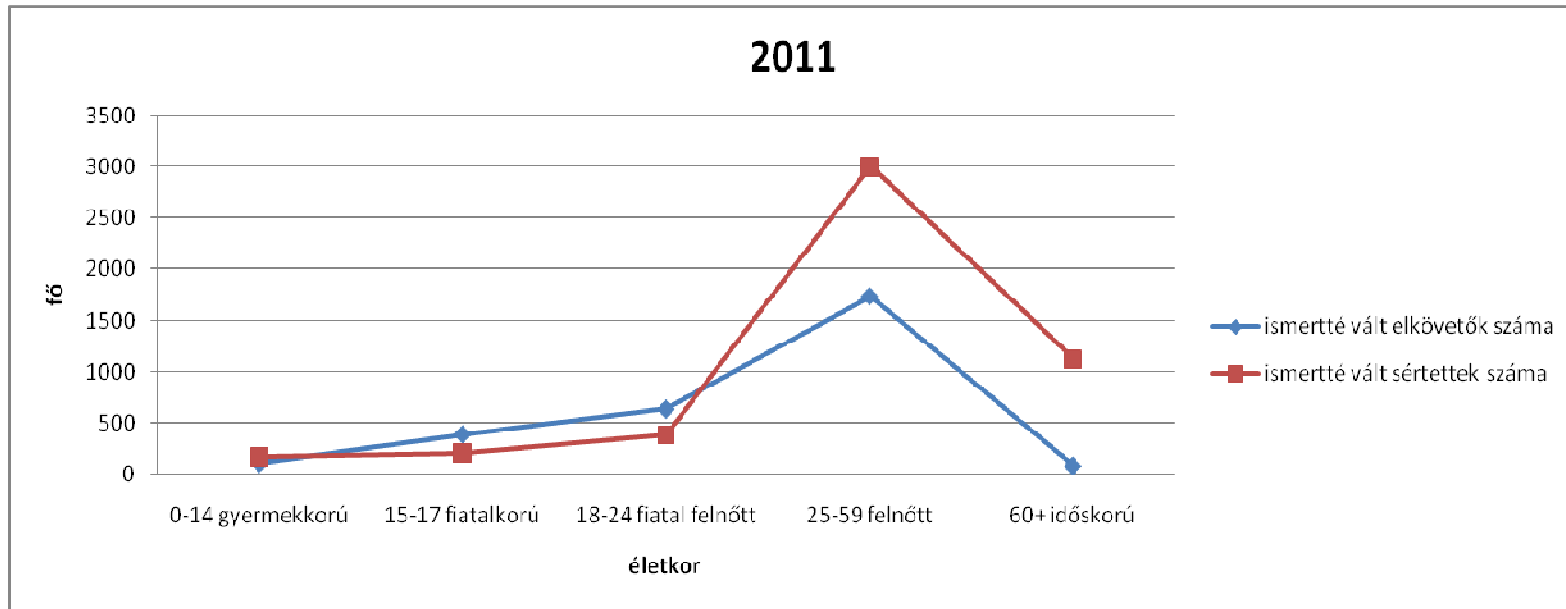
Európai Charta a demokratikus és erőszakmentes iskoláról, 2004. július 16. Strassbourg

1. SZÁMÚ MELLÉKLET

A bűnmegelőzés elméleti modellje²⁸

	Elkövetővé válás megelőzése	Áldozattá válás megelőzése	Bűnalkalmak csökkentése
Elsődleges bűnmegelőzés	társadalmi integráció növelése, a devianciák reprodukciójának fékezése		szabályozási jellegű eszközök egyedi intézkedések
Másodlagos bűnmegelőzés	reagálás az enyhébb devianciákra, veszélyhelyzetekre	potenciális áldozatok kijelölése, védelme	veszélyeztetett zónákban hozott intézkedések
Harmadlagos bűnmegelőzés	bűnismétlés megelőzése, büntetőjogi eszközök alkalmazása	másodlagos viktimizáció megelőzése, áldozatok védelme, kárenyhítés	rendkívüli körülmények kezelése, továbbterjedésnek megakadályozása

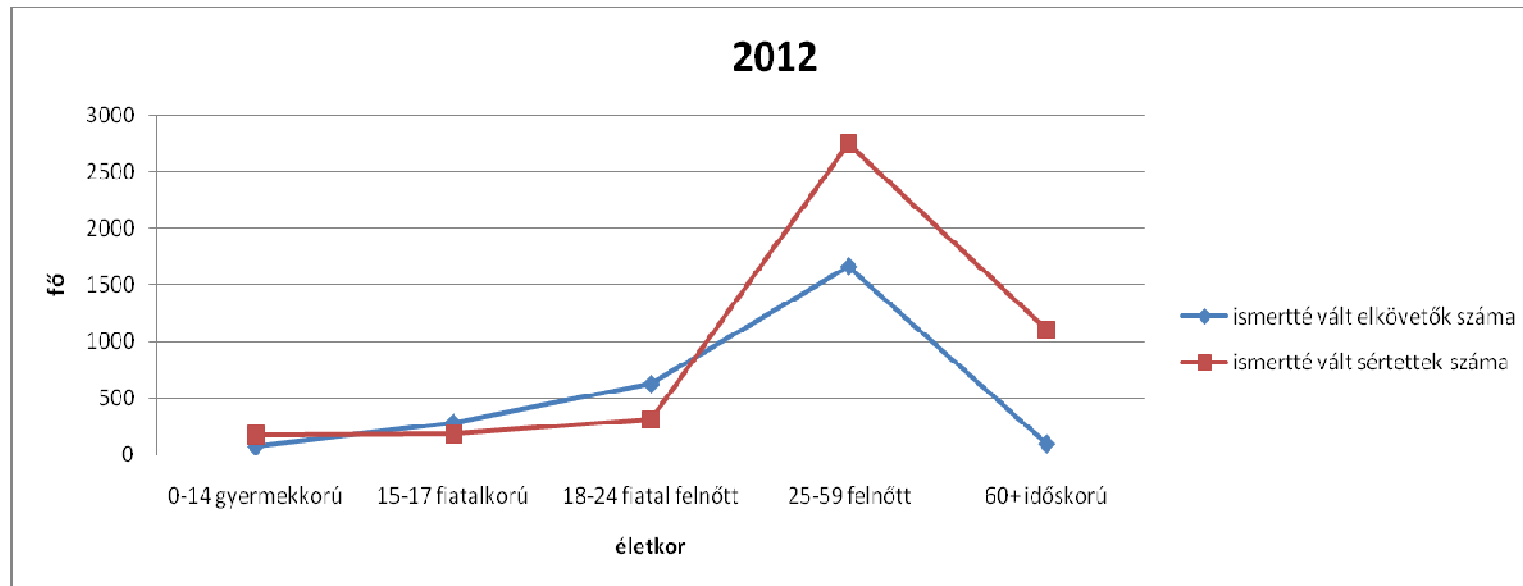
²⁸ Szabó Henrik (szerk.): A bűnmegelőzés elmélete és gyakorlata. Főiskolai jegyzet. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008., 4. o.

Ismertté vált bűnelkövetők és sértettek száma – korosztályonkénti megoszlásban – Magyarországon 2011-ben²⁹

Fő/életkor	0-14 gyermekkorú		15-17 fiatal korú		18-24 fiatal felnőtt		25-59 felnőtt		60+ időskorú	
Ismertté vált elkövetők száma	109	0,008%	390	0,068%	638	0,082%	1740	0,034%	83	0,003%
Ismertté vált sértettek száma	168	0,012%	204	0,036%	385	0,050%	3005	0,059%	1123	0,049%
Lakónépesség	1 352 423		566 660		769 806		5 008 809		2 288 024	

²⁹ Forrás: Az ENYÜBS és a KSH adott évi adatbázisai.

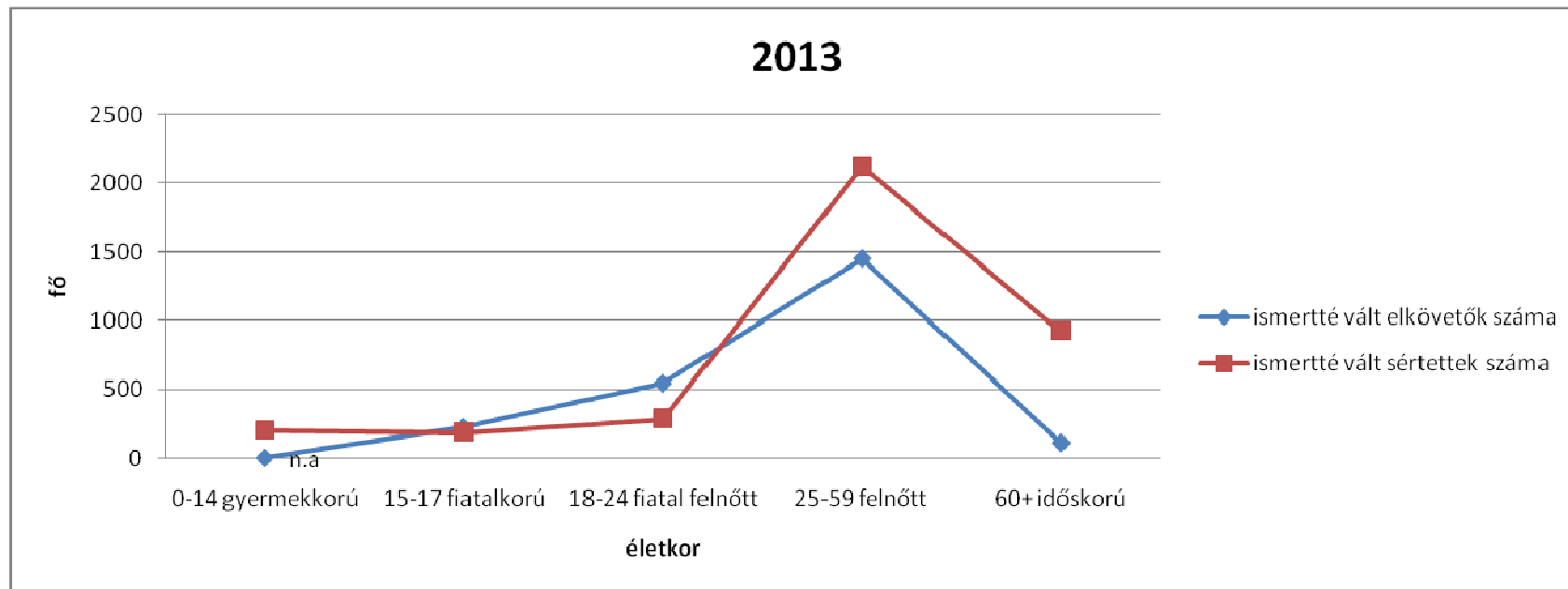
Ismertté vált bűnelkövetők és sértettek száma – korosztályonkénti megoszlásban – Magyarországon 2012-ben³⁰

Fő/életkor	0-14 gyermekkorú		15-17 fiatal korú		18-24 fiatal felnőtt		25-59 felnőtt		60+ időskorú	
Ismertté vált elkövetők száma	81	0,006%	289	0,051%	630	0,083%	1666	0,033%	104	0,004%
Ismertté vált sértettek száma	179	0,013%	192	0,033%	315	0,041%	2748	0,055%	1106	0,047%
Lakónépesség	1 339 288		565 051		750 027		4 945 546		2 332 013	

³⁰ Forrás: Az ENYÜBS és a KSH adott évi adatbázisai.

Ismertté vált bűnelkövetők és sértettek száma – korosztályonkénti megoszlásban – Magyarországon 2013-ban³¹

Fő/életkor	0-14 gyermekkorú		15-17 fiatalok		18-24 fiatal felnőtt		25-59 felnőtt		60+ időskorú	
	Ismertté vált elkövetők száma	nincs adat		222	0,040%	542	0,072%	1450	0,029%	109
Ismertté vált sértettek száma	141	0,010%	185	0,034%	286	0,038%	2128	0,043%	925	0,039%
Lakónépesség	1 333 538		543 189		750 542		4 917 109		2 364 420	

³¹ Forrás: Az ENYÜBS és a KSH adott évi adatbázisai.

